

MENINGSTILSKRIVELSER AF PLANTEBASERET KØD

- EN MÅDE AT FORSTÅ STIGMATISERINGEN PÅ?

Aalborg universitet København

Titel: Meningstilskrivelser af plantebaseret kød
- En måde at forstå stigmatiseringen på

Semester: Teknoantropologi - TAN1

Projekt periode: P1.

Vejleder: *Lasse Uhrskov Kristensen*

Gruppe 7:

Emil Lismann Greve

Lucas Valdau

Mitch Harley

Thomas Julsgaard

Tegn: 94.294

Sider: 49

Bilag: 7

Abstract

This paper seeks to understand how the negotiation of meanings act as both barriers and facilitators towards the adoption of plant based meat alternatives. Specifically how these barriers, such as stigmatization, function as a deterrent for omnivores who feel inclined towards recompositioning their diet in a 'greener' fashion.

We use a mixed-method approach, in which both qualitative and quantitative research methods are included. More specifically, a preliminary study, which includes an expert interview, which leads to a quantitative questionnaire survey and lastly two qualitative consumer interviews. This ensures that we bring nuance to the multifaceted issue of plant based meat alternatives and its adoption in Danish culture.

Additionally we make use of an array of different theories and methods but most notably Blumer and Mead's theories on symbolic interactionism which interpret how people assign these negotiated meanings to plant based meat alternatives and how the connotations of these meanings implicitly act as barriers towards adopting plant based meat alternatives on a societal scale.

In our analysis we looked further into plant based meat, as an opinion formed object. To do so, we looked into the basic human needs and how it acts as a key factor in forming an opinion and how this is stopping people going for a "green diet". The identity of vegans, vegetarians and omnivores are getting known and analyzed, furthermore how they feel about plant based food and each other.

The analysis shows that people give symbols to plant based food and meat from animals, both which have an impact on the consumer and how the different groups of people feel about each other. From analysis it can be deduced that some people feel stigmatization which brings negative conditions.

Indholdsfortegnelse

Abstract.....	2
Indholdsfortegnelse.....	3
Domæne.....	4
Indledning.....	5
Teori.....	7
<i>Skabelsen af identitet (Identitetsteori).....</i>	<i>8</i>
<i>Amerikansk Pragmatisme.....</i>	<i>8</i>
<i>Den pragmatiske teori om sandhed.....</i>	<i>9</i>
<i>Traditionel symbolsk interaktionisme.....</i>	<i>12</i>
<i>Strukturel symbolsk interaktionisme.....</i>	<i>15</i>
<i>Kuhn - Den kvantitative del af interaktionisme.....</i>	<i>15</i>
Metode.....	17
<i>Mixed</i> <i>methods.....</i>	<i>18</i>
<i>Triangulering.....</i>	<i>19</i>
<i>Ekspert</i> <i>interview.....</i>	<i>20</i>
<i>Forbruger</i> <i>interviews.....</i>	<i>23</i>
Analyse.....	24
<i>Påvisning af stigmatisering i det danske samfund.....</i>	<i>24</i>
<i>Sociale interaktioner.....</i>	<i>30</i>
<i>Menneskelige behov, i sammenhæng med sociale interaktioner.....</i>	<i>30</i>
<i>Tryghed.....</i>	<i>30</i>
<i>Accept og fællesskab.....</i>	<i>32</i>
<i>Vegetarens & Veganerens identitet.....</i>	<i>34</i>
<i>Omnivors.....</i>	<i>36</i>
<i>Køds symbolske værdier.....</i>	<i>38</i>
<i>Fordomme om den "bedrevidende" veganer og vegetar.....</i>	<i>49</i>
<i>En omnivor identitet.....</i>	<i>39</i>
<i>Kodning af spørgeskemaundersøgelse.....</i>	<i>41</i>
<i>Triangulering af metoder.....</i>	<i>42</i>
Refleksion.....	42
<i>Fordomme og selvopfattelse.....</i>	<i>43</i>
<i>Kritik af empiri indsamling.....</i>	<i>43</i>
Konklusion.....	44
Referenceliste.....	45

Domæne

I dette afsnit vil vi redegøre for vores valgte produkt, Plantebaseret Kød (PBK). Vi benytter PBK som et paraplybegreb der dækker over alle fødevareprodukter der udelukkende er baseret på ikke-animalske ingredienser, men har til hensigt at, så vidt som muligt, at imitere smagsoplevelsen fra animalsk kød. Det er også vigtigt at redegøre for de forskellige betegnelser der benyttes i vores projekt for at beskrive individers spisevaner. Nedenfor ses betegnelserne, sammensat med den danske ordbogs definition: (*Den Danske Ordbog* — *ordnet.dk*, n.d.)

Kødspiser (Omnivor): *“Person som spiser kød, planter og anden slags føde”.*

Fleksitar: *“Person der for det meste, men ikke altid lever af en kost baseret på grøntsager”.*

Pescetar: *“Person der spiser fisk og skaldyr som supplement til en ellers vegetarisk kost.”.*

Vegetar: *“Person der udelukkende spiser grøntsager, svampe og andre vegetabiliske ingredienser samt eventuelt æg og mejeriprodukter”.*

Veganer: *“Person som udelukkende spiser planteføde og ikke fx kød, fisk og mejeriprodukter”.*

Den samlede betegnelse for disse terminologier navngiver vi i dette projekt for *Tilhørsgrupper*.

Vi har valgt PBK som produkt, da vi mener at produktet giver os mulighed for at undersøge et bredere snit i vores empiriindsamling, samt etnografiske feltarbejde. I det produktet kan argumenteres for i større grad til både at appellere til vegetarer så vel som omnivorer, fremfor “traditionel” vegansk spise. Vores henblik har dog ikke været at få en større forståelse af PBK som produkt, det vil sige dets produktionsproces eller kostmæssige sammensætning, men vi har derimod benyttet os af PBK som en “katalysator” eller et “medium” for at få en større forståelse af de sociotekniske faktorer der ligger til grunde til for menneskers interaktion med produktet.

Indledning

De fleste danskere vil formentligt ikke kunne finde længerevarende perioder i deres liv hvor kød ikke indgik, som en konkret del af deres hverdag. Kød er på mange måder gennemsyret i den danske madkultur. Flere danskere er blevet vegetar, veganer eller fleksitar henover de seneste år (Coop, 2022). Dog gjorde vi os det fund, at 75% af unge, mellem 18 og 34 år, ønsker at spise mindre kød, men gør det til en realiseret del af deres hverdag (Aarup, 2021).

I denne rapport har vi helt specifikt fokus på stigmatisering og de symboler, som der bliver knyttet til plantebaseret kød (PBK), i sammenhæng med de sociale interaktioner som indgår. Kan en bestemt kost virkelig skabe stigmatisering, og dermed afholde andre fra eksempelvis, at være vegetar? Hvis ja, hvordan udspiller det sig? At undersøge dette var vores indledende undren for projektet. Ud fra dette udarbejdede vi en problemformulering:

I hvilken grad, påvirker stigmatiseringen, af veganere og vegetarer, de sociale interaktioner, der danner grundlaget for meningsdannelsen af plantebaseret kød?

Den findes et væld af eksisterende litteratur som undersøger de forskellige årsager der kan ligge til grunde for den langsomme adoptering af plantebaseret kød, herunder er det dog et begrænset antal som undersøger de sociologiske faktorer, der kan spille en rolle i adopteringen af plantebaseret kød.

Teorien der vil blive brugt i denne rapport, vil bygge på Symbolsk Interaktionisme, herunder traditional SI og strukturel SI, samt vil vi benytte os af en pragmatisk tilgang til projektet. Disse teorier komplimenterer vores metodiske tilgang til projekts opbygning.

Vores rapport har fundament i den abduktive forskningsstrategi. Vores tilgang til rapporten førte os til, at kigge på stigmatisering, som et muligt svar på vores undren over 75% af unge mellem 18-34 år ønsker, at skære ned for deres kødforbrug, men ikke gør det (Aarup, 2021).

I metoden bliver der gjort brug af Mixed Methods, i form af kvantitativ og kvalitativ undersøgelse.

Der er blevet udført en forundersøgelse i form, af ekspertinterview, samt en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse og til sidst et kvalitativt forbrugerinterview. Alt dette har givet fundamentet for en bredere forståelse og et dybere indblik i vores problemstilling. Vores metoder i form, af spørgeskema og forbrugerinterview, har været grundlaget for vores analyse, da de begge er med til, at belyse vores problemstilling subjektivt og fra kilder, som selv mærker det på egen krop.

Målet med P1-rapporten er, at undersøge i hvilken grad stigmatisering påvirker, vegetare og veganere, i sammenhæng med sociale interaktioner, der danner en meningsdannelse af plantebaseret kød. Hertil kigger vi på de interaktioner der sker mellem tilhørsgrupperne og de symboler der tilknyttes til hhv. plantebaseret kød og animalsk kød og dets forbrugere.

Teori

Den videnskabsteoretiske tilgang, som vi gør brug af i denne rapport, er symbolsk interaktionisme (SI). Vi har valgt symbolsk interaktionisme som teori, da vi finder denne teoretiske position relevant, i forhold til besvarelsen af problemformuleringen. Derudover stemmer den også overens med den metodiske tilgang vi har valgt.

Vi har specifikt taget udgangspunkt i to former for SI, traditionel- og strukturel symbolsk interaktionisme trods deres væsentlige adskillelse, i det, traditionel SI, beskæftiger sig med kvalitativ metode, mens Strukturel SI henholdsvis er kvantitativ. Dette har vi gjort med henblik på, at vi metodisk har benyttet os af “Mixed Methods”, som uddybes i “metodeafsnittet”.

I første afsnit vil vi præsentere traditionel SI. Vi vil indledningsvis redegøre for den filosofiske retning der indledte SI, *Den Amerikanske Pragmatisme*. Herunder vil vi præsentere pragmatikeren, *Georg Herbert Mead* (1863-1931) og *William James* (1842-1910), for derefter at introducere *Herbert Blumer* (1900-1987) og den traditionelle symbolsk interaktionistiske tankegang. Vi vil også inddrage en kort redegørelse af Chicago-skolen, da den ligger til grund for vores metodiske tilgang til empiriske analyse og dataindsamling.

Herefter vil vi stille traditionel SI op mod strukturel SI. Dette vil vi gøre gennem *Manford Kuhns* (1911-1963) tidlige definition af teorien. Her vil vi, i sammenhæng med redegørelsen af *Chicago-skolen*, redegøre for den tanke skole Kuhn identificerede sig med, *Iowa-skolen*.

Til sidst vil vi afrunde afsnittet med kort at redegøre for identitets teori, da vi anser teorien som værende sammenhængende med symbolsk interaktionisme, og relevant ift. forståelsen og besvarelsen af problemformuleringen.

Skabelsen af identitet (Identitetsteori)

Centralt for at forstå identitet og dets relation til stigmatisering er ‘identitetsteori’ relevant for vores projekt. Vi har udarbejdet følgende redegørelse for hvad identitetsteori er og hvorfor den er relevant med udgangspunkt i Jan E. Stets og Richard T. Serpes kapitel ‘*Identity Theory*’ der optræder i ‘*Handbook of social psychology*’ (2013).

Definitionen på 'identitet' kan betegnes som værende en blanding af meninger, som definere menneskers roller i samfundet, herunder som medlemmer af en bestemt gruppe i samfundet og de specifikke karakteristika, som gør dem unikke (Stets & Serpe, 2013).

Konceptet om identitet har i flere årtier været i fokus indenfor sociologi og social psykologi. Skabelsen af identitet, hvori SI ligger et større fokus på hvem og hvad personer er i en given situation, er et yderst relevant koncept i sammenhæng med problemfeltet, da det kan bidrage til forståelsen af menneskers sociale interaktioner. En af de primære mål for identitets teori er, at specificere meninger som tilknyttes forskellige 'identiteter' (Stets & Serpe, 2013). Det skal understreges, at skabelsen af identitet ikke skal misforstås med 'Selvets' udvikling. Dette pointeres, da det antages at identitet, til en vis grad, kan tage form uden sociale interaktioner.

Det menes, at identitetsteorien, i sammenhæng med sociale interaktioner, både kan bidrage til forståelsen af de symbolske værdier som PBK tillægges, men også hvordan PBK spiller en del af menneskers identitetsdannelse.

Dertil finder vi det også relevant at undersøge, hvorvidt stigmatisering opstår gennem identitetsdannelse, og hvorvidt det har en effekt på danskeres forbrug af PBK.

Der ses en klar sammenhæng mellem identitetsteori, William James' pragmatiske teori om sandhed, og George Herbert Meads (1883-1931) teorier, herunder teorien om selvet. Dette redegøres yderligere i de efterfølgende teoriafsnit.

Amerikansk Pragmatisme

Det er den amerikanske polyhistor *Charles Sanders Peirce* (1839-1914) der krediteres som stifter af "Pragmatisme", eller snarere "Peirces Pragmatisme", som filosofisk tankegang, i det Peirces mangeårige ven og fælles polyhistor *William James* formåede at videreføre og popularisere Peirces' idéer og dermed primært associeres med pragmatismen (Ayer, 1968).

Vi vil med henblik på dette, vælge at kalde James' videreførelse af Pragmatismen for: "James' Pragmatisme" og henholdsvis Peirces fortolkning for "Peirces Pragmatisme".

Grundprincippet i pragmatismen som helhed er et opgør mod den idealistisk filosofiske tanke skole der var udbredt igennem det 19. århundrede.

Pragmatismen gør op med den, til tider, abstrakte og metafysiske idé om at sandhed og viden skal forstås gennem det åndelige, og at virkeligheden fortolkes ud fra den menneskelige bevidsthed og dermed i store træk kan opfattes som subjektiv i det virkeligheden er bevidsthedsafhængig (Koch, 2020). Pragmatismen opretholder derimod at sandhed ikke skal fortolkes via det metafysiske og åndelige samt de “absolutte sandheder”. Idealismen opstiller fra teoretisering og selvindsigt, men derimod ud fra praktisk videnskab samt handling og konsekvens i form af forsøg og feltarbejde (Whyte, 1999). Den prominente pragmatiker *John Dewey* (1859-1952) hævder: *“Et udsagn er sandt, hvis vi kan bygge visse hypoteser på det, som går i opfyldelse. En hypotese er sand, hvis den er frugtbar”*(*Pragmatisme*, n.d.). Pragmatismen bygger altså sin forståelse af hvad der er “sandt”, ud fra de resultater der kan fremvises fra konkret praktisk forskningsarbejde.

Indenfor antropologien står Pragmatismen i modsætning til den idealistiske idé om at mennesket og dets handlinger skal forstås fra en individuel vinkel, i det Pragmatismen argumenterer for at menneskets handlinger skal forstås i kontekst af de historiske fællesskaber de indgår i. Dertil argumenterer Pragmatismen for at man ikke kan vide noget om mennesker, hvis vi ikke interagerer med andre mennesker i praksis. Menneskesynet udvikles, når vi interagerer med andre - dette får betydning for “vores” valg og handlinger. Når vi er aktører, er vi lærende mennesker (Whyte, 1999).

Den pragmatistiske teori om sandhed

Centralt for pragmatismen er dens tilgang til- og fortolkning af sandheden, et maksime hvor Peirces originale tanker inden for pragmatismen adskiller sig fra James’ viderefortolkning. Grundlæggende argumenterer Peirce i sin pragmatistiske fortolkning af sandheden, at søgen på sandheden er stærkt afhængig af logisk samt videnskabelig analyse (Capps, 2019). Sandheden skal ikke findes via metafysiske teorier, men snarere via de praktiske konsekvenser der optræder i analyse og eksperimentering med en given antagelse eller objekt. Peirce benytter eksempelvis det at et objekt kan være ‘hårdt’, til at beskrive anvendelsen af sin tilgang til pragmatisk sandhed i videnskabsmagasinet *Popular Science Monthly*. *“Let us ask what we mean by calling a thing hard. Evidently that it will not be scratched by many other substances. The whole conception of this quality, as of every other, lies in its conceived effects.”* (1878). Peirce argumenterer altså for at man kun kan forstå hvad der er “sandt” med henblik på de udfald der forekommer ved at kalde en antagelse “sand”.

Peirce argumenterer yder videre for at sandheden generelt accepteres når man kan forudsige effekterne af en antagelse, eksempelvis via eksperimentering (Capps, 2019).

I forhold til vores problemformulering kan Stigmatisering, med udgangspunkt i Peirces pragmatisk teori om sandheden, kun forstås via dens praksis i andre sammenhænge end forbruget af PBK. Man bliver altså nødt til at forstå stigmatisering og dens relation til omverdenen; hvordan opstår stigmatisering, hvad medfører den m.m..

Dertil har vi valgt at udarbejde den teoretiske del af vores projekt med udgangspunkt i Peirces pragmatisk sandhed. Dette har vi gjort fordi vores valg af teori har til henblik at få en større forståelse af de omkringliggende logiske faktorer, der kan optræde omkring stigmatisering, med udgangspunkt i analyse frem for den "tilfredsstillende" sandhed der udlægges i James Pragmatisme.

James fortolkning af den pragmatisk sandhed lægger derimod vægt på, at sandheden kan fortolkes via personlig erfaring, frem for de operationer som gør den mulig. Ifølge James kan sandheden altså forstås ud fra dets praktiske konsekvens i relation til individet, og hvis individet agerer ud fra en tro som ender med at have produktive eller tilfredsstillende effekter, må troen konkluderes at være sand (Cline, 2019). *"Ideas (which themselves are but parts of our experience) become true just in so far as they help us to get into satisfactory relations with other parts of our experience"* (Ayer, 1968, s. 196).

James' teori om sandhed kan dog kritiseres idet en "tilfredsstillende" konsekvens af en antagelse er subjektiv, fordi den har rod i individet.

Eksempelvis kan troen på at blive økonomisk succesfuld resultere i en større selvsikkerhed og resultere i målet om rigdom. Dette ville ifølge James erklæres som "sandt", men hvis et andet individ med en tro på succes fejler i at opnå dette, vil man ifølge James ikke nå til en "sandhed" (Cline, 2019). James' pragmatisk sandhed kan dermed også beskrives som en sandhed vi finder nyttig at tro på, hvorimod sandheden i Peirces pragmatisme bygger på nytte fra experimentation og effekt (Ayer, 1968).

Vi har med relation til vores projekt, taget udgangspunkt i James Pragmatisme i forhold til tilgangen af vores metode og valg deraf. De metodiske teorier og fremgangsmåder vi har benyttet os af er valgt med en, så at sige, "tilfredsstillende" idé om den sandhed og de resultater vi har kunnet udarbejde med valgte metoder.

Mead

En af de mest betydningsfulde amerikanske pragmatister, og en af hovedstrømningerne bag “Chicago Skolen”, er *George Herbert Mead*.

Chicago skolen er betegnelsen for en intellektuel tankestrøm med rod i *University of Chicago* i start 1900-tallet. Skolens studier havde fokus på samspillet mellem race, etnicitet, immigration og de sociale klasselag der prægede den kraftige urbanisering af det amerikanske metropole samfund på daværende tidspunkt (Danholt & Gad, 2021). Centralt for Chicagoskolen er dens forskningstilgang, der med inspiration fra pragmatismen, lægger stor vægt på empiriske undersøgelser og feltarbejde, frem for det metafysiske i idealismen (Stets & Serpe, 2013). Denne forskningstilgang afspejles i den fremgangsmåde vi har benyttet i forhold til udarbejdningen af dette projekt.

Mead er også kendt som “faderen” af SI i sociologien med sin bog *Mind, Self and Society* (Aboulafia & Taylor, 2022). I bogen argumenterer Mead indledningsvist for at: “*Samfundet er muligt, fordi mennesker samarbejder, og samarbejde er muligt, fordi mennesker kan sætte sig i andres sted.*” (Danholt & Gad, 2022, s. 63). Mead’s argumentation går på, at menneskets evne til at kommunikere i form af en række faktorer, som fortolkning af symbolik og social forståelse, er et resultat af at mennesket er sociale væsener, og at denne forståelse skaber det menneskelige samarbejde der kan skabe og opretholde samfundet (Danholt & Gad, 2022).

Mead’s ideer og tanker var mange, og lagde fundamentet for den symbolske interaktionismes teori (Blumer, 1969). Et par af disse, og dem vi anser som væsentlige for rapportens forståelse er;

Meaning, significant gestures & social action

begrebet ‘meaning’ (meningsdannelse), sker på baggrund af forhandlinger mellem to involverede parter (Mead, 1934). Hertil skal man forstå vigtigheden af ‘gestus’, som skal forstås i sammenhæng med stimuli fra andre organismer (mennesker). Gestus, herunder ‘significant gestures’, er måden hvorpå to involverede parter opnår forståelse og enighed i en given situation, ved bevidst at forudse hvordan den anden part vil modtage det givne. ‘Social action’ (handling) skal forstås som et resultat af dette (Mead, 1934).

Roles, the Self & the Generalized Other

Mead fremlægger tanken om, at mennesket kan placere sig selv i andres sted, og dermed kan forudse deres respons. 'Selvet' er ifølge Mead, fundamentalt socialt og kognitivt, og kan kaldes et 'objekt'. Selvet begynder først at tage form, når mennesket interagerer med andre, og skal derfor adskilles fra det individuelle menneske, som ikke har kognitive- egenskaber (Mead, 1934). Hertil er pointeringen og forståelsen af roller, som værende måden hvorpå mennesket kan sætte sig i andre menneskers sted, væsentlige. I sammenhæng med dette, præsenteres begreberne '*role-taking*' og '*role-playing*', som konkretiserer menneskets evne til at sætte sig i andres sted (role-taking), og derved forstå deres holdning og perspektiv (role-playing). Mead pointerer dog, at mennesket evne til at tage roller, ikke er nok til at udviklet selvet i dens sande form. Hertil er det nødvendigt, at mennesket overordnet set kan sætte sig i andres sted, på et større samfundsmæssig plan (Carrera Da Silva, 2011).

Mead's Idéer om samfund og socialisering har efterfølgende inspireret mange sociologer, specifikt Herber Blumert, der med inspiration fra Mead's teorier, senere skaber hvad der i dag er kendt som "Symbolsk Interaktionisme".

Traditionel symbolsk interaktionisme

"Symbolsk interaktionisme" (SI) er et teoretisk perspektiv, som adresserer måden, hvorpå mennesker skaber og opretholder samfundet, gennem betydelige interaktioner mellem hinanden (Carter & Fuller, 2015). SI er inspireret af pragmatismen, og blev som begreb introduceret af den amerikanske sociolog Herbert Blumer (Danholt & Gad, 2022). Der er forskellige synspunkter hvorpå symbolsk interaktionisme skal forstås. Det centrale koncept, og det der i denne rapport arbejdes ud fra, er en kombination af forskellige SI koncepter, herunder begrebet betydning og handling, fortolkningen af 'objekter' og interaktioner mellem mennesker. Følgende afsnit tager udgangspunkt i to former for SI, hvori disse centrale koncepter vil blive beskrevet yderligere. Først præsenteres traditionel SI, repræsenteret gennem Herbert Blumer. Herefter sammenlignes dette med den tidlige udgave af Strukturel SI, ved at tage udgangspunkt i Manford Kuhn (1911-1963).

Blumer - Den kvalitative del af interaktionisme

Herbert Blumer (1900-1987) var lærling af den tidligere nævnte amerikanske sociolog, Georg Herbert Mead. Blumer lod sig inspirere af Meads tanker, og fremsatte på samme måde en mere humanistisk udgave af SI (McCall, 2013). I sammenhæng med dette præsenterede Blumer tre grundlæggende præmisser, som han mente var essentielle for at forstå SI som teori og redskab til at foretage analyse af meningsdannelse, gruppeadfærd og det enkelte menneskes adfærd (Blumer, 1969).

- 1. Humans act toward people or things based on the meanings they assign people or things.*
- 2. The meanings we assign to people and things arise from our social interactions with one another*
- 3. "Humans adjust the meanings they assign people or things by internally interpreting their interactions with the world."*

(Blumer, 1969)

Blumer forsøger at understrege, at mennesket handler ud fra den betydning, som objekter har for den. Disse objekter inkluderer alt, som mennesket møder i sin hverdag, herunder andre mennesker, ikke-menneskelige objekter, kategorier af mennesker, institutioner og idealer (Blumer, 1969). Ud fra andet præmis, som siger at betydningen af objektet fremkommer af den sociale interaktion, kan det udledes at objektet, som eksempelvis kan være PBK, ikke har en objektiv grundlæggende betydning, men at objektet tilsluttes betydning gennem interaktioner mellem mennesker. Der frembringes dermed en fælles forståelse omkring hvad PBK er, og hvordan vi i fællesskab forstår dem. Dette skal forstås i sammenhæng med Blumers traditionelle måde at anskue SI, hvorpå der kan redegøres for oprindelsen af betydning, som værende en sammensætning af individets observation af objektet, men også den tilsluttede betydning der skabes gennem sociale interaktioner.

Dette kan også kobles til det tredje og sidst præmis, som antager at gruppeadfærden skal forstås i sammenhæng med det individuelle menneskes handlinger, hvorved andre mennesker iagttager og tolker disse handlinger.

På baggrund af disse tre præmisser, kan det siges at symbolsk interaktionisme forudsætning er, at alt socialt liv opstår i mødet mellem mennesker, og menneskets møde med samfundet (Blumer, 1969). Specielt skal det understreges, at menneskets møde med samfundet skaber meningsdannelse, og at handling derved fremkommer af dette møde. Handling og meningsdannelse er derfor styret af menneskets impulser og behov, men derudover også af samfundets forskrifter, herunder institutioner og sociale normer (McCall, 2013).

Metodisk argumenterede Blumer (1969), at udviklingen af teorier ikke er brugbare i forhold til at analysere social handling, herunder sociale interaktioner, da mennesker løbende ændrer deres adfærd. Hertil vil betydninger og definitioner der ligger til grunde for sociale interaktioner, kun være retvisende i korte perioder. Blumer siger dermed, at teoribaserede forklaringer på adfærd ikke er tilstrækkelige, som forklaringsgrundlag.

Blumer afviste også brugen af kvantitative analyser, ved at argumentere for at flertallige repræsentationer af social handling, ikke viser et retvisende billede af den meningsdannelse der bliver udviklet gennem sociale interaktioner. Kvalitative analyse derimod, herunder fortolkende metoder, der repræsenterer mennesket (aktører) gennem deres egen formidling, menes at være en relevante. Blumer mente derved, at kvalitative metoder, bl.a. brugerinterviews, er den eneste metode der kan bidrage til at forstå meningsdannelse og 'mikro' sociale interaktioner (Stets & Serpe, 2013). Disse metodiske aspekter er antageligt grunden til, at andre SI teoretikere, herunder Manfred Kuhn, kritiserede Blumers afvisning af kvantitative metoder (Carter & Fuller, 2015).

I følge Blumer er SI en af de sociologiske teorier, der giver plads til at anerkende meningsdannelse og sociale interaktioner, som vigtige. At foreligge andet, ville være at falsificere studiet omkring menneskelig adfærd (Blumer, 1969).

Denne traditionelle form for SI afskriver hvad nogle vil mene er, vigtige koncepter, herunder organisationer og sociale strukturers påvirkning af social handling. Hertil kritiserede Blumer den strukturelle symbolske interaktionisme, for at sammenkoble socialt adfærd med strukturelle elementer.

Dette skal forstås i sammenhæng med, at det traditionelle synspunkt anser samfundets strukturer som rammer indenfor situationer, hvor handling finder sted (Blumer, 1969). Traditionel SI siger dermed, at mennesket eksisterer forud for samfundet.

Strukturel symbolsk interaktionisme

Begrebet “Strukturel symbolsk interaktionisme” blev skabt af *Sheldon Stryker* (1924-2016) i 1980, og henviser overordnet til forskellige tanker omkring mennesker, og menneskers relation til samfund (Carter & Fuller, 2015). Blumer sagde, at man ikke kan sammensætte social adfærd til strukturelle elementer, da det ikke anerkender at mennesker er subjektive væsner, som konstant agere i aktiviteter der definere og fortolker (McCall, 2013). I modsætning til dette argumenterede sociologen og strukturel SI teoretikeren, Manford Kuhn, for et andet perspektiv på SI.

Kuhn tilhørte den positivistiske tankegang, som bl.a. interessere sig for, at præsentere et systematisk syn på menneskeliv, som et basis for at modificere dens ufuldkommenheder (Comte, 2016). Dette havde indflydelse for den nyere sociologiske tanke skole, og modsvar til ‘Chicago Skolen’, kendt som ‘Iowa-Skolen’.

Kuhn - Den kvantitative del af interaktionisme

Kuhn krediteres som grundlæggeren af ‘Iowa Skolen’ og repræsenterede en mere kvantitativ form for SI. Iowa-skolen argumenterede, at chicago skolens metodiske tilgang var for svag, i forhold til at fremvise videnskabelig præcision (Carter & Fuller, 2015). Kuhn, og flere af hans kollegaer, forsøgte derfor at gøre koncepter målelige, ved at påsætte ‘operationelle definitioner’ på eksisterende koncepter indenfor traditionel SI, herunder social adfærd og selvet (Stets & Serpe, 2013).

Kuhns arbejde repræsenterer en tidlig udgave af strukturel SI, kaldet ‘self-theory’, som blandt andet er blevet influenteret af identitetsteorien. Kuhn var enig med de traditionelle SI tanker, som sagde, at social adfærd og struktur, er skabt, vedligeholdt og kan ændres gennem sociale interaktioner. Kuhn hævdede dog også, at så snart struktur er skabt, så sætter det begrænsninger for yderligere interaktioner (Stets & Serpe, 2013). Det vil sige, at det danske samfund, som struktur, er med til at forme, og dermed begrænse, den måde mennesker f.eks. tillægger betydninger til fødevarer.

Kuhn antogede at sociale strukturer, ment som samfundsmæssige fænomener, der sætter

rammer for og påvirker menneskers adfærd, handlinger og samfundsmæssige processer, er sammensat af flere positioner, som organiserer forholdet mellem mennesker. Herunder ville Kuhn specificere sammenhængen mellem selvet og adfærd. Dette blev gjort ved at bruge Mead's teori, som siger at selvet er et objekt, hvor Kuhn præsenterer selvet som det mest betydningsfulde objekt, i sammenhæng med de betydninger der tilsluttes social adfærd. Hertil blev 'selvkontrol', og Mead's teori om role-taking/role-making, også anset som værende relevant, for at kontekstualisere, hvordan man definerer identitet, og kan demonstrere sammenhængen mellem social struktur og selvet (Stets & Serpe, 2013). Ydermere mente Kuhn, at forskere skal fokusere på par, triader og små grupper, da det er her social adfærd og interaktioner finder sted (Carter & Fuller, 2015)

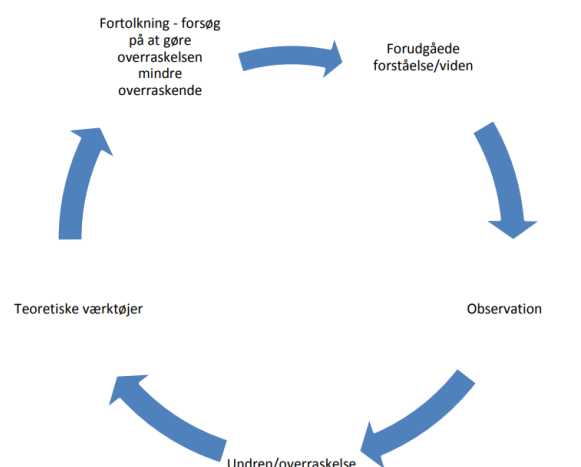
Kuhn fandt det væsentligt at kunne "måle" selvet, og udviklede derfor "The Twenty Statements Test" (TSF), som målte menneskers svar på spørgsmålet, "Who am I?".

Dette spørgsmål var vigtigt, fordi det blev anset som være en måde, hvorpå symbolsk interaktionisme kunne påbegynde at undersøge interne processer, gennem brugen af kvantitative metoder (Stets & Serpe, 2013). Det er også med inspiration fra Kuhns tilgang til kvantitative data i form af TSF, at vi har fundet det relevant at tage brug af kvantitativ spørgeskemaundersøgelse, i det Kuhn, i modsætning til Blumer, mente at flertallige undersøgelser af mange forskellige kan give relevante svar. Vigtige problemstillinger adskiller traditionel- og strukturel SI, men begge teorier deler synspunkterne, at samfundet skal anses som værende et produkt af social handling og interaktioner, at socialt liv er et dynamisk flow af situationer der involvere mange mennesker, og at mennesket, både individuelt og kollektivt, er reflekterende og meningssøgende (Stets & Serpe, 2013).

Metode

Den abduktive forskningsstrategi

Vores tilgang til P1 og projektets respektive problemstilling har været abduktiv. Dette vil sige at målet med projektet blot er at forstå den relation der er mellem stigmatisering og plantebaseret kød som en unik, idiografisk case. Vi forsøger dermed ikke at ekstrapolere resultaterne fra vores empiri til en form for

universel lovmæssighed om stigmatisering og spisevaner/symbolske værdier.

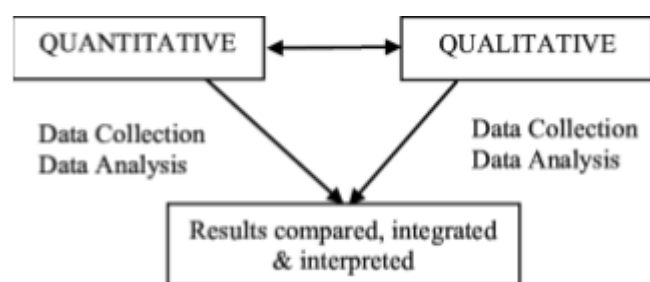
I den abduktive forskningsstrategi forsøger man at forstå de fænomener, som ikke stemmer overens med ens forventninger (Bryman, 2016). For os startede denne undren i vores projekt da vi læste Coops analyse af unge og deres madvaner (Aarup, 2021). Analysen viste at 75% af unge, mellem 18 og 34 år, ønsker at spise mindre kød, men samtidig reflekteres det også i tallene at dette blot er et ønske, som ikke konkretiseres til en realiseret ændring af deres spisevaner. Altså har vi et fænomen som ikke stemmer overens med forventningen, og dermed kræver yderligere forklaring.

Det kan let antages at forklaringen for den langsomme adoptering af plantebaseret kød vil ende i et multifaktorielt svar. Altså er det ikke en faktor, som kan tilskrives hele fænomenet. Her siger den abduktive forskningsstrategi at det er den forklaring som kræver færrest antagelser af et fænomen, som må vælges (Bryman, 2016). Dette princip kan ses, som en form for enkeltheds princip, eller videnskabelig Occam's razor tilgang. Vores forundersøgelse ledte os i retningen af, at stigmatiseringen af plantebaseret kød var den retning projektet ville finde den største forklaringsgrad af fænomenet.

Mixed methods

Vi har i vores projekt valgt at benytte os af Mixed Methods. Grundlæggende er mixed methods, som navnet indikerer, en metode hvorpå man kombinerer brugen af kvalitative og kvantitative dataindsamling (Ahrenkiel, L. 2020). Dette vil gavne vores projekt, da det nuancerer og skaber et bredere indblik ind i problemstillingen. Hver metode har sine fordele og ulemper dette vil mindskes i brugen af mixed methods (Ahrenkiel, L. 2020). I vores projekt kan den kvalitative metode, herunder vores forbruger interviews, hjælpe med at åbne informanternes livsverden op, og give et subjektivt billede af oplevelsen af stigmatisering. Herimod vil vores kvantitative spørgeskemaundersøgelse forsøge, at genere statistiske data der understøtter forbruger interviewene.

Dermed bruger vi traditionelle SI til, at kunne drage konklusioner på det individuelle menneske-plan, og Kuhns strukturelle SI til at forstå hvordan meningsdannelse påvirkes af de samfundsmæssige strukturer.

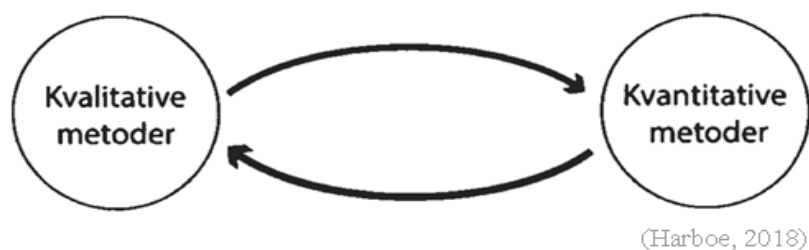

(Richards, Bilgin, 2013)

Udover at disse metoder fortæller to sider af samme sag, complimentere de også hinanden. Spørgeskemaundersøgelsen kan skabe et billede af, hvem der stigmatiseres og i hvilken grad fænomenet reelt findes i samfundet, men ikke noget om hvorfor og hvordan denne stigmatisering opleves. Her vil forbruger interviewene vise de nuancer der ligger i problemstillingen, vi kan dermed gå i problemstillings bredde og dybde.

Brugen af Mixed methods kan også ses i forlængelse af vores pragmatiske tilgang til P1. Dette kommer af at pragmatismen, ligesom mixed methods, prioriterer praktiske virkningsfulde løsninger (Ahrenkiel, L. 2020), uanset om dette kræver kvantitative, kvalitative metoder eller en kombineret af disse. I vores kombineret af kvalitative og kvantitative metoder følger vi som sådan ikke det sæt regler der er fremlagt i opgavebeskrivelsen, men pragmatisme, som teoretisk retning retfærdiggøre brugen af disse kontrasterende metoder som vi vurderer effektive i forståelsen af vores problemstilling, med andre ord vægter vi spørgsmålet højere end den rendyrkede teoretiske retning.

Vores konkrete tilgang til Mixed Methods har indledningsvist bestået af en kvalitativ forundersøgelse i form af et ekspertinterview med det formål at få en *“eksplorativ afdækning af problemfeltet”* (Harboe, 2018, s. 81). indledende forståelse af de sociale udfordringer der karakteriserer PBK, hvorefter vi har haft mulighed for at udarbejde vores case. Den kvalitative forundersøgelse blev også udført med henblik på efterfølgende at viderebygge undersøgelsen ved hjælp af en kvantitativ undersøgelse, i form af spørgeskemaundersøgelsen (Harboe, 2018).

Triangulering

Triangulering er en teknik inden for Mixed Methods, som kombinerer metoder for tilsidst at sammenligne resultaterne. Triangulering skaber dermed et mere holistisk syn på vores problemstilling og vil styrke validiteten af vores undersøgelse.

Da vores metoder individuelt har svagheder, er triangulering et godt middel til, at kompensere for dette (Aarhus Universitet. n.d. A).

I brugen af triangulering, støder man på tre forskellige begreber hhv. konvergens, komplementaritet og divergens (Nightingale, A. 2009). Konvergens er når metoderne giver entydige resultater. Komplementaritet kommer af at metoderne supplerer hinanden på en meningsfuld måde. Divergens er i tilfældet af at nogle af resultaterne modsiger hinanden, dette er dog ikke nødvendigvis et dårligt tegn, men blot en indikation under indsamlingen af data, at man må justere sin undersøgelsesstrategi. Vi vil ud fra disse begreber præcisere hvor vores metoder konvergerer, komplimenterer og divergerer fra hinanden.

Ifølge Normak K. Denzin er kombinationen af metoder essentiel i udmundingen af valide hypoteser. Han skriver i *'The research act'* (Denzin, 1978, s. 29).

"The combination of multiple methods in a single investigation will better enable the sociologist to forge valid propositions that carefully consider relevant rival causal factors."

Denzin nævner i dette citat *"rival casual factors"* som skal forstås som den skare af forskellige faktorer der kan have en 'usynlig' indflydelse på den indsamlede empiri, og hvordan Mixed Methods forsøger at combattere dette. Dette er relevant for vores projekt, da vores problemstilling formentligt består af en række forskellige faktorer. Disse uønskede faktorer kan formindskes ved at finde konvergens mellem metoderne.

Ekspert interview

Vi foretog i opstarten af vores P1 projekt en forundersøgelsen, der havde til formål at afklare hvilke retninger indenfor plantebaseret kød, hvor der var behov for yderligere undersøgelse. Vi foretog derfor et online ekspertinterview med co-founder og CEO af 'Planteslagterne, Emil Andersen.

Andersen formulerede hans optik på hvilke problemer og udfordringer plantebaseret kød i dag står overfor, og generelt hvordan plantebaseret kød har fået pålagt sig kulturelle og politiske konnotationer. Dette mener han hæmmer adopteringen af denne teknologi. Andersen talte især om at der hos mange danskere tilknyttes en stigmatisering til plantebaseret kød. Hele interviewet kan findes transskriberet under bilag. (Bilag 2)

Vi foretog en epistemologisk overvejelse for hvorvidt Emil Andersens interview kan benyttes, som empiri i vores projekt. Vi må her erkende, at der kan stilles spørgsmålstejn til objektiviteten af dette interview. Eftersom kilden har et incitament til at være stærkt positivt stemt overfor plantebaseret kød, som agerende CEO af Planteslagterne. På trods af dette er Andersen en kilde med stor indsigt i branchen, han kender til udfordringerne som plantebaseret kød står overfor. Vi benytter derfor interviewet med Andersen som springbræt til yderligere præcisering af vores problemformulering og dermed, hvordan vi senere i projektet vil strukturere vores spørgeskemaundersøgelse og forbruger interviews.

For at fremme Andersens mulighed for, at videregive hans viden og indsigt, stillede vi ham åbne spørgsmål og undgik 'Ja/Nej' spørgsmål. Udover dette strukturerede vi interviewet, som et semistruktureret interview, hvor vi løbende stillede opfølgende spørgsmål på områder hvor vi ønskede uddybning. Dette tillader tildeles at lade informanten styre interviewets retning, og dermed kunne Andersen guide os til hvad, han mener er vigtigt ift. plantebaseret kød. Disse spørgsmål blev undervejs udarbejdet af to bi-interviewere, der var med i opkaldet. Bi-interviewenes formål var, at formulere uddybende spørgsmål til hoved-intervieweren, undervejs i interviewet.

Spørgeskemaundersøgelse

Baseret på de erfaringer vi fik fra vores ekspertinterview med Andersen, formulerede vi vores spørgsmål til vores spørgeskemaundersøgelse, som er en kvantitativ fremgangsmåde til forståelsen af vores problemformulering. Udførelsen skete via. websitet '[google.com/forms/](https://www.google.com/forms/).' Vi lod undersøgelsen florere på diverse Facebook-grupper over en syv dages periode fra d. 4. til d. 9 november, hvorefter vi 'lukkede den' for nye svar. Dette gjorde vi da vi ønskede at påbegynde bearbejdningen af disse data. Spørgeskemaundersøgelsen fik 954 respondenter, hvoraf vi modtog 8311 datapunkter.

Undersøgelsen bestod af fem spørgsmål, underopdelt i to sektioner. Første del havde til formål at klassificere respondenterne, iht. de deskriptive/synlige karakteristika. Anden del af spørgeskemaundersøgelsen havde til formål, at klassificere respondentens “indre”, altså den “føjte” stigmatisering.

Udover disse fem spørgsmål var der et 6. spørgsmål, hvor respondenterne selv kunne formulere et svar. Dette spørgsmål havde til formål at vise, hvilke forskellige symbolske værdier respondenterne tillægger plantebaseret kød. Dernæst segmenterede vi besvarelsene ud fra hvilken tilhørsgruppe man var i. Med “tilhørsgruppe” henvises der til hvilken betegnelse respondenterne bruger til, at beskrive deres spisevaner altså:

veganer, vegetar, pescetar, fleksitar, eller omnivor. Afslutningsvis har vi gjort brug af kodning til, at organisere vores besvarelser (Linneberg & Korsgaard, 2019). Vi vil altså kunne se hvordan den symbolske værdi, som respondenterne tillægger plantebaseret kød, differerer fra hinanden.

Vi benyttede os af ‘Snowball sampling’, som er en indsamlings metode, hvorpå de enkelte respondenter frivilligt videregiver spørgeskemaundersøgelsen, til andre i deres netværk (Aarhus Universitet. (n.d.) B). Dette sikrer at antallet af respondenter øges, og dermed at validiteten af undersøgelsen opretholdes (Hennekens & Buring, 1987). Dog må det erkendes, at man i anvendelsen af ‘Snowball sampling’, skal passe på med at ekstrapolere respondenternes svar til den generelle befolkning, da nye respondenterne ikke er valgt randomiseret (Bjørner, 2015).

Et eksempel på dette er, at 184 af de 954 respondenter definere sig selv, som ‘veganer’ omregnet til procent er det 19,31%, hvilket ikke afspejler de reelle tal i den danske befolkning (Coop Analyse & DVF 2022). Ved at sammensætte vores tal på en specifik måde, undgår vi dette problem. I sidste ende, vil overrepræsentationen af veganere, vegetarer og pescetarer styrke vores undersøgelse. Dette kommer af at vi ikke ønsker, at undersøge den procentmæssige forskel mellem antallet af tilhørsgrupper i Danmark. Nærmere ønsker vi, at undersøge i hvilken grad hvert enkelt tilhørsgruppe oplever stigmatisering, og dermed er det ikke essentielt for undersøgelsen, at forholdet mellem disse grupper er 1:1 med det vi ser i samfundet. Det er i højere grad essentielt, at vi får nok besvarelser fra hver tilhørsgruppe, da den statistiske usikkerhed forværres ved få besvarelser.

Det må erkendes at vi i senere stadier af projektet har indset, at spørgeskemaundersøgelsen har visse semantiske faldgruber. Disse faldgruber gør ikke vores undersøgelse ugyldig, men det er vigtigt at have dem in mente. Først og fremmest kan det diskuteres, hvorvidt vi har brugt ledende sprog, da nogle af spørgsmålene kunne tolkes, som at vi ønskede et bestemt svar fra vores respondenter. Her er der tale om retorik, som svarmuligheden: '*Kødspiser*' under spørgsmålet "*Hvilket udsagn passer til dig?*" (Bilag 1.1). Dette er i retrospekt ikke det mest objektive ordvalg, da ordet indeholde flere negative konnotationer. Det kunne formodes at flere derfor har valgt, at definere sig som 'Fleksitar'. Et andet eksempel er spørgsmål nr. 5. 'Oplever du stigmatisering?' Dette kan også tolkes, som ledende sprogbrug, samt er det ikke sikkert at alle respondenter er enige i brugen af ordet 'stigmatisering' i denne kontekst.

Forbruger interviews

Vores hovedempiri for P1 projektet består af to forbruger interviews. Interviewet med Lærke blev foretaget, ved et fysisk møde, på en kaffebar, og interviewet med Luna blev foretaget online på Teams. Vi lod begge informanter vide, at vi optog lydsiden af interviewet. Disse lydfiler har vi senere transskriberet og er vedhæftet, som bilag. Vores spørgsmål blev udarbejdet med udgangspunkt i Spradley's *The ethnographic interview* (1979).

Interviewene var semistrukturerede således, at informanterne frit kunne komme omkring deres tanker og holdninger. Dermed kunne de komme ind på, hvad de følte var vigtigst (Spradley, 1979). Vi havde en række spørgsmål til dem, som blev udarbejdet med udgangspunkt i at besvare det, vores spørgeskemaundersøgelse ikke kunne give svar på. Med henblik til triangulering er de to metoder komplementære til hinanden. Spørgsmålene var opdelt i to kolonner, hvor den ene kolonne var vores forskningsspørgsmål, som vi forstod dem. De var formuleret fra en etic synsvinkel, som beskriver fænomenet videnskabeligt. Den anden kolonne bestod af samme spørgsmål, men nu oversat en emic synsvinkel, hvor sproget forholder sig til informanternes hverdagssprog. Dette gav informanterne mulighed for at besvare vores forskningsspørgsmål med afsæt i konkrete hverdagssituationer, i deres eget hverdagssprog. (Spradley, 1979) Begge interviews startede ud med grand tour spørgsmål, der gjorde det muligt for os, at få en "rundvisning" i informantens hverdag. Et eksempel fra forbruger interviewet af Lærke ses nedenfor:

"Vil du beskrive lidt om, hvordan din daglige kost ser ud?" (Bilag 3.1, Lucas, 00:18)

Vi har også gjort brug af ‘mini-tour questions’ for, at skabe nye mere præcise spørgsmål til informanterne, senere i interviewene lagde vi fokus på at stille ‘Experience spørgsmål’ som er åbne spørgsmål der giver os et indblik i informanternes personlige oplevelser og perspektiver. Vi gjorde også brug af ‘Example spørgsmål’, som vores interviewer kom i tanke om under interviewet (Spradley, 1979).

Vi var opmærksomme på ikke, at være for mange interviewer til disse interviews, da dette kan opleves, som overrumplende for informanten. Derfor var vi to fra gruppen til hvert interview. I dele af begge interviews finder man segmenter hvor vi, som interviewere afviger fra den antropologiske tilgangsmetode, som vi havde planlagt. I disse segmenter er samtalen af en nonchalante natur, hvor vi indimellem undgår disse grand-tour og experience questions. Her bruger vi i højere grad blot konverserer med informanten, dette er især forekommende i starten af begge interviews. Selvom at vi indimellem afviger fra vores fremgangsmåde, vil vi argumentere for, at dette skaber en større grad rapport mellem informant, interviewer og generelt et mere behageligt miljø for informanten.

Lærke og Luna blev valgt med henblik på at vi ønskede informanter som har oplevet denne stigmatisering på egen krop det var derfor et kriterium, at de er eller har været veganer/vegetare i en tidligere periode, ydermere var det også et kriterium at begge informanter relativt ofte forbruger plantebaseret kød. Vi har nu redegjort for både vores valg og brug af metoder og teorier og vi vil nu påbegynde den analyserende.

Analyse

Påvisning af stigmatisering i det danske samfund.

Vi vil indlede analysen ved at lægge en præmis for denne omtalte stigmatisering, dette vil agere som fundament for at vi i analysens øvrige pointer forudsætter at stigmatiseringen af veganere er et reelt fænomen i det danske samfund. Dette gøres hovedsageligt med udgangspunkt i vores kvantitative dataindsamling, altså vores spørgeskemaundersøgelse. Resultaterne fra dette ses nedenfor:

Data resultater fra spørgeskemaundersøgelse.

Aldersgruppe				
<i>15-20 år</i>	<i>21-35</i>	<i>36-49</i>	<i>50-59</i>	<i>60+</i>
81	603	163	64	44

Tilhørsgruppe				
<i>Veganere</i>	<i>Vegetarer</i>	<i>Pescetarer</i>	<i>Fleksitarer</i>	<i>Kødspisere</i>
184	101	54	135	479

Hvor ofte spiser du animalsk kød?					
<i>Hver dag</i>	<i>Flere gange om ugen</i>	<i>En gang om ugen</i>	<i>Et par gange om måneden</i>	<i>Få gange om året</i>	<i>Aldrig</i>
221	295	59	57	53	269

Hvor ofte spiser du plantebaseret kød?					
<i>Hver dag</i>	<i>Flere gange om ugen</i>	<i>En gang om ugen</i>	<i>Et par gange om måneden</i>	<i>Få gange om året</i>	<i>Aldrig</i>
27	183	92	188	242	222

Oplever du stigmatisering iht. dine madvaner?			
<i>I lav grad</i>	<i>I nogen grad</i>	<i>I høj grad</i>	<i>Aldrig</i>
224	265	91	354

Ved at exportere vores svar til et excel-ark, kan vi benytte excels' filter funktion. Dette gør det muligt at filtrer vores data ud fra forskellige variabler. Dermed kan vi dekonstruere dataen til mindre bestanddele. I nedenstående tabel har vi opdelt respondenterne i tilhørsgrupper og graden af oplevet 'stigmatisering'.

21-35 årige	Veganere	Vegetarer	Pescetar	Fleksitar	Kødspisere
Aldrig	1	8	4	29	159
I lav grad	23	14	10	22	93
I nogen grad	56	29	18	30	44
I høj grad	28	6	9	7	13
<i>I alt (603)</i>	<i>108</i>	<i>57</i>	<i>41</i>	<i>88</i>	<i>309</i>

Hver vertikal kolonne koder for en tilhørsgruppe, hver enkelt af disse kolonne skal senere forstås som en individuel graf i sig selv. Diagrammet vil altså bestå af fem grafer, der alle er beskrevet ved graden af følt 'stigmatisering' ud af x-aksen og procent fra respektive tilhørsgruppe op af y-aksen. For parallelt at kunne sammenligne disse grafer er det nødvendigt at omregne det samlede antal respondenter fra hver tilhørsgruppe til procent. Da det er selvsigende at der ikke er det samme antal besvarelser fra hver tilhørsgruppe. Følgende formel er brugt: $\frac{x}{x} \cdot 100$

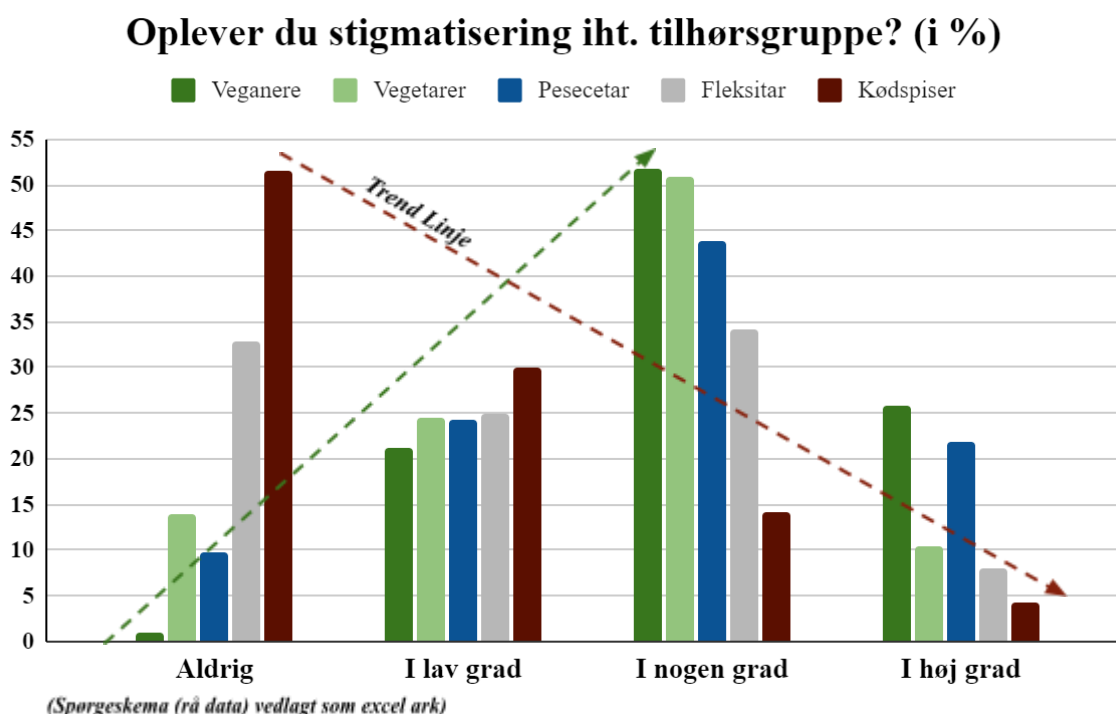
	Veganere	Vegetarer	Pescetar	Fleksitar	Kødspisere
Aldrig	0,93%	14,04%	9,76%	32,95%	51,46%
I lav grad	21,30%	24,56%	24,39%	25,00%	30,10%
I nogen grad	51,85%	50,88%	43,90%	34,09%	14,24%
I høj grad	25,93%	10,53%	21,95%	7,95%	4,21%
I alt	100%	100%	100%	100%	100%

Hernæst findes punkterne som er defineret ved (x, y) hvor 'x' er stigmatisering, ud fra de fire svar muligheder. og 'y' er den udregnede procent.

	Veganere	Vegetarer	Pescetar	Fleksitar	Kødspisere
Aldrig	(1, 0.93)	(1, 14.04)	(1, 9.76)	(1, 32.95)	(1, 51.46)

I lav grad	(2, 21.30)	(2, 24.56)	(2, 24.39)	(2, 25.00)	(2, 30.10)
I nogen grad	(3, 51.85)	(3, 50.88)	(3, 43.90)	(3, 34.09)	(3, 14.24)
I høj grad	(4, 25.93)	(4, 10.53)	(4, 21.95)	(4, 7.95)	(4, 4.21)
Determinations- koefficeint (r^2)	0,4237	0,0125	0,2625	0,4976	0,9748
r^2 uden "I høj grad"	0,9868	0,9423	0,9932	0,0132	0,9928

Visualisering ses nedenfor:

I diagrammet ses en tydelig korrelation mellem hvilke madvaner man har og hvor stor en stigmatisering man føler sig udsat for. Helt præcist ses det at desto længere man bevæger sig mod tilhørsgruppen 'veganer' desto større grad stigmatisering opleves og omvendt er stigmatisering lavest blandt den kødspisende tilhørsgruppe.

For at kunne beskrive hvor godt vores punkter beskriver denne tendens har vi udregnet r^2 , også kaldet forklaringsgraden, denne værdi beskriver hvor tæt vores punkter gennemsnitligt ligger på den linje som bedst skærer alle punkter i et plot. Værdien af r^2 er givet mellem 0 og 1. Her er 0 tilsvarende 0% sammenhængende og 1 tilsvarende 100% sammenhængende. r^2

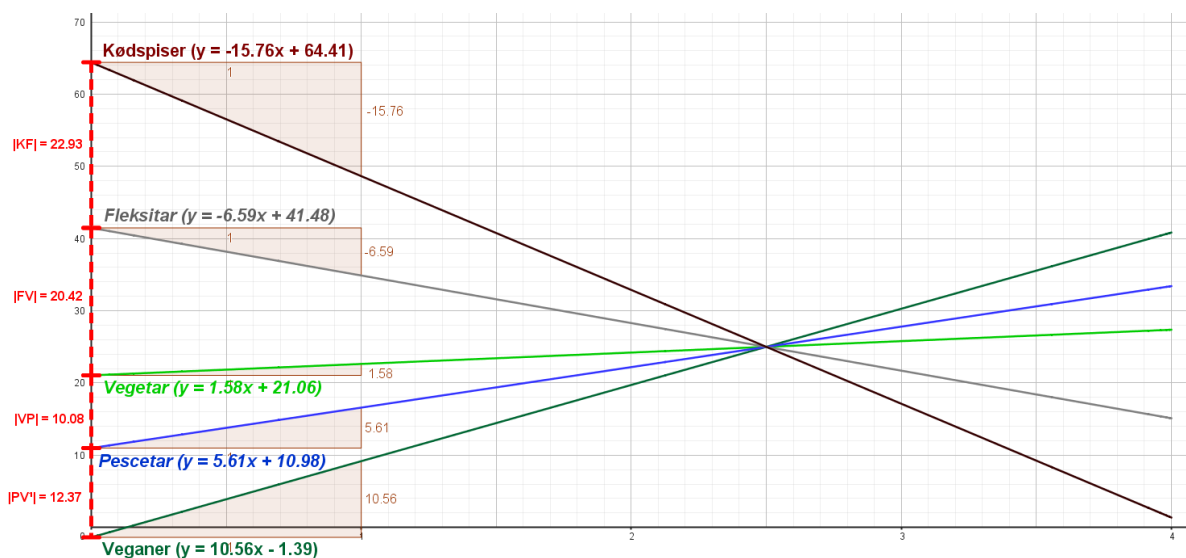

værdien er udregnet for den omnivore tilhørsgruppe til værende 0,9748 ud af 1. Der er altså en stærk kvantitativ sammenhæng mellem vores punkter for denne gruppe.

Det er vigtigt at pointere at r^2 ikke nødvendigvis skal forstås som kausalitet mellem to variabler, men blot den kvantitative sammenhæng mellem punkterne. Der skal foretages yderligere overvejelser for det specifikke fænomen, før man kan fortolke på kausaliteten.

Når vi skal forstå denne kausalitet kan vi kigge på linjernes hældningskoefficient, da vi beregnede den bedste mulige linje for punkterne. Hældningskoefficienten viser hvorvidt linjerne er stigende eller faldende. Respektivt til vores diagram viser den hvorvidt tendensen for at føle sig stigmatiseret generelt er op- eller nedadgående for en tilhørsgruppe. Hældningen er vigtigt, da r^2 kun fortæller hvorvidt der er en sammenhæng, mens hældningen kan fortælle os hvad denne sammenhæng viser.

I en lineær linjes funktion ($y = ax + b$) er hældningskoefficienten defineret ved 'a' nedenfor ses de fem forskellige funktioner og deres korresponderende hældningskoefficient.

Hældningskoefficienterne er opsat i rækkefølge forneden.

Kødspiser(-15,769) → Fleksitar(-6,59) → Vegetar(1,58) → Pescetar(5,61) → Veganer(10,56)

Dette vil sige at den generelle tendens for stigmatisering, baseret på den bedst mulige linje, er lavest hos omnivore, næst lavest ved fleksitarene, så vegetarene osv. Vi kan ud fra disse linjer finde den relative stigning i stigmatisering blandt disse grupper, her skal vi blot bruge en passende 'proxy' der lineært stiger for alle linjerne. Her kunne man f.eks. benytte integralregning til at beregne arealet af de fire trekanter som linjerne udgør. En anden

mulighed er at finde linjernes vinkel fra skæringspunktet. Den letteste måde at gøre dette på er dog blot at tage længden fra to af linjernes skæringspunkt i y-aksen. Da denne længde altid forholder sig relativ til de andre længder, uanset hvor man er på x-aksen. Dette er illustreret på billedet foroven.

Den relative stigning i stigmatisering er udregnet i tabellen nedenfor.

	<i>Længde (skæringspunkter i y-aksen)</i>	<i>Omregnet til relativ procentmæssig stigning</i>	<i>Procentmæssig stigning</i>
<i>Kødspiser - Fleksitar</i>	22,93	$22,93 \cdot 1,51975 = 34,8478$	34,85%
<i>Fleksitar - Vegetar</i>	20,42	$20,42 \cdot 1,51975 = 31,0333$	31,03%
<i>Vegetar - Pescetar</i>	12,37	$12,37 \cdot 1,51975 = 18,7993$	18,80%
<i>Pescetar - Veganer</i>	10,08	$10,08 \cdot 1,51975 = 15,3190$	15,32%
<i>I alt</i>	65,8	$65,8 \cdot x = 100$ $\Downarrow$ $\frac{65,8}{100} = x$ $\Downarrow$ $x = 1,51975$	100%

Vi kan nu se den procentmæssige stigning i tendens til at føle sig stigmatiseret. Resultater beskrives i tekst forneden:

Kødspisere føler sig generelt 34,85% mindre stigmatiseret end Fleksitarer.

Fleksitarer føler sig generelt 31,03% mindre stigmatiseret end Vegetarer.

Vegetarer føler sig generelt 18,80% mindre stigmatiseret end Pescetarer.

Pescetarer føler sig generelt 15,32% mindre stigmatiseret end Veganere.

Det skal påpeges, at disse tal er relative til hinanden. Det vil altså sige at akkumuleret giver den procentmæssige stigning altid 100%. Da den er defineret ved veganerne, som minimumsværdi ved 0% og kødspiserne som maksimumsværdien ved 100%. Det giver f.eks. ingen mening at spørge "Hvor meget mere føler Veganere sig stigmatiseret end Kødspisere?" Da dette altid vil være 100%. Vi kan dog bruge dette til, at se den relative stigning blandt tilhørsgrupper imellem disse to.

Vi kan med udgangspunkt i vores data opstille en kvalificeret hypotese om at denne førnævnte stigmatisering er en tendens vi hovedsageligt finder blandt veganere, vegetarer og pescetarer, dette kommer af, at tendensen for stigmatisering blandt disse tre tilhørsgrupper er opadgående, da deres hældningskoefficienter er positive. Omvendt ses det også at tendensen af stigmatisering for fleksitarerne og kødspiserne er nedadgående, da deres hældningskoefficienter er negative. Derudover har vi udregnet den procentmæssige forskel af stigmatisering blandt disse grupper, og kan derfor udlede præcis i hvilken grad grupperne føler sig stigmatiseret relativt til hinanden. Afslutningsvis påbeviser vi den statistiske validitet vha. r^2 .

Vi kan ud fra denne udarbejdning, lægge et stærkt fundament for vores projekt. Da det påvises, at denne omtalte stigmatisering, er et reelt fænomen der ses i samfundet samt påvises det i hvilken grad denne stigmatisering opleves blandt de forskellige tilhørsgruppe.

Sociale interaktioner

Blumer (1969) fremlagde præmissen om, at objekter ikke har en grundlæggende objektiv betydning, da objektet først får dette gennem sociale interaktioner. Med udgangspunkt i Blumer (1969), Meads teori om meningsdannelse (1934), og Kuhn's tilføjelse af sociale strukturers væsentlighed, vil vi analytisk forsøge at udlede, i hvilken grad, stigmatiseringen af veganere og vegetarer, påvirker de sociale interaktion der indgås mellem "omnivoren" og vegetarer/veganere. Vi vil indledningsvis beskrive, hvilke menneskelige behov der er relevante, i sammenhæng, med at belyse specifikke sociale interaktioner. For at kunne gøre dette, er det nødvendigt, at konkretisere de væsentlige behov mennesket har, og derved se nærmere på, hvilken relevans de har på sociale interaktioner. Derudover vil stigmatiseringen af vegetarer og veganere, blive påvist, og herefter undersøgt i sammenhæng med de betydninger, der igennem meningsdannelse, tilskrives kød, som objekt, og omnivorer, som befolkningsgruppe.

Menneskelige behov, i sammenhæng med sociale interaktioner

Ifølge 'Maslows behovspyramide', har mennesket basale overlevelseshov, som bl.a. er mad, vand, søvn og varme. Det anerkendes, at behovspyramiden er en kritiseret teori, bl.a. fordi teorien siger, at behovene skal dækkes i en bestemt rækkefølge, og dermed ikke betragter, at mennesker kan have forskellige behov, og prioriterer dem anderledes (McLeod,

2018). Teorien kan dog anvendes, som et udgangspunkt i at påpege, hvilke menneskelige behov der er væsentlige, i sammenhæng med, at indgå i sociale interaktioner.

Tryghed

Det fundamentale menneskelige behov for sikkerhed, herunder at mennesket føler sig tryk og godt tilpas, er vigtigt for at lysten til at begå sig socialt indtræffer, og overordnet set for at mennesket fungere optimalt i sin hverdag (McLeod, 2018), (Fjell & Barkhof, 2020). For at give et eksempel i relation til problemstillingen, kan interviewet med Lærke inddrages.

Lærke blev spurgt ind til om hun bliver påvirket af sine “omnivore” venners madvaner. Hertil svarede Lærke;

“Ja, 100%. Jeg får også dårlig samvittighed. Nu var jeg i går aftes ude og spise hos min kærestes far, for første gang. Der havde jeg totalt dårlig samvittighed. Jeg var sådan "kan vi ikke bare komme til kaffe og kage, for så er der ikke noget kød indblandet" og jeg havde næsten helt ondt i maven over, at skulle være sådan "kan vi lave noget vegetarisk. Det er også fint, i behøver ikke at lave noget vegetarisk, jeg spiser bare udenom kødet" - så ja helt klart.”
(Bilag 3.1, Lærke, 13:45)

I ovenstående citat beskriver Lærke en følelse af “dårlig samvittighed” og “ondt i maven”, i sammenhæng med at Lærke, som spiser vegetarisk, skal spise mad med sin kæreste og kærestens far, som spiser kød. Denne følelse opstår på baggrund af en bekymring om, at fremstå besværlig (Bilag 3.1, Lærke, 14:37). Lærke bliver ramt af “dårlig samvittighed”, da hun skulle spise med sin kærestes far, for første gang. Siden det er “første gang” hun skal spise, og måske endda møde, kærestens far, befinder hun sig i et nyt, og dermed et mere utrygt miljø. Hvilket antageligt kan være en forklaring på, hvorfor Lærke ikke føler sig tryk ved at spørge, om de ikke kunne lave noget vegetarisk. Denne utryghed, ledte til at Lærke “næsten” havde “helt ondt i maven over, at skulle være sådan”. Lærke får det derved, næsten, fysisk dårligt af, at skulle spørge om de kunne lave noget vegetarisk.

Lærke bliver altså både fysisk og psykisk påvirket af, at skulle befinde sig i en situation, hvor hun ikke føler sig tryk.

Hvis vi derimod tager udgangspunkt i et andet eksempel, givet af Lærke, kan det påpeges, at de to tidligere beskrevne følelser, ikke kommer til kende i samme grad.

“Og også derhjemme i min lejlighed, men vi (Lærke, Lærkes kæreste og hendes veninde) er ret vant til det nu, fordi jeg har spist vegetarisk så længe, men der er ofte hvor jeg er sådan "nåh men så finder jeg på noget andet" og de så siger "Nej vi laver selvfølgelig bare noget med tofu til dig". Så jeg tænker meget over det”

(Bilag 3.1, Lærke, 13:45)

Lærke er nu hjemme i sin egen lejlighed, et sted hun antageligt er dagligt, med sin kæreste og veninde/roomie. Der bliver ikke givet nogle indikationer på, at hun føler sig utryg. Vi får yderligere beskrevet, hvordan Lærkes kæreste og venindes respons er på, at Lærke selv finder på noget andet at spise, hvis de har tænkt sig at spise mad, hvor kød indgår. Her bliver Lærke mødt med hensyn, hvori de tilbyder, og endda, som et selvfølge, at de vil lave “tofu” til hende. Situationen i Lærkes lejlighed, hvor hun befinder sig ofte og bliver mødt med hensyn, fremstår, som tryk. Hvilket kan være en forklaring på, hvorfor Lærke ikke føler sig lige så negativt påvirket. Lærke nævner dog, at hun stadig tænker meget over at fremstå besværlig overfor andre. Her kan vi til gengæld se, at den samme fysiske og psykiske påvirkning ikke er til stede.

Behovet for tryk kan dermed anses, som værende væsentlig, da mennesket bliver negativt påvirket af, at tænke på, eller befinde sig, i en utryk situation. Dette kan resultere i at mennesket begår sig mindre, eller slet ikke, i sociale situationer.

Det kan dermed lægges til grund, at tryk udgør en faktor af betydning, for hvordan meningsdannelsen af PBK udspiller sig.

Accept og fællesskab

Følelsen af accept og fællesskab er vigtig for mennesket, da de er nødvendige for at opleve en følelse af tilfredshed. Derudover spiller den en central rolle i vores sociale relationer, og vores mentale sundhed. Når vi føler os accepteret af andre, føler vi os mere tilfredse og tilknyttet til vores sociale miljø (Baumeister & Leary, 1995). Dette er blevet understøttet af en række undersøgelser og teorier.

En undersøgelse fra American Psychological Association (APA) fra 2019 viste, at mennesker, der oplever social støtte og følelsen af, at være en del af en gruppe, herunder også, som borger i samfundet, har lavere stressniveauer og en øget tilfredshed med livet. En anden undersøgelse fra University of North Carolina (UNC) fra 2019 fandt, at mennesker, der oplever accept og inklusion, har en øget følelse af tilhørsforhold og en større tilbøjelighed til, at engagere sig i positive sociale aktiviteter, herunder interaktioner.

Hvis en person der f.eks. spiser vegetarisk, ikke indgår i positive sociale interaktioner, hvor den anden part, f.eks. ikke anerkender personens valg af fødevarer, kan det antages, at denne person vil påvirkes negativt. For at give et eksempel til denne antagelse, kan interviewet med Luna, som tidligere har været vegetar, inddrages. I dette eksempel bliver hun spurgt ind til, om hun har prøvet at få en negativ respons i forhold til hendes madvaner.

“Jeg tror at det jeg oplever mest det er måske med min familie eller familie venner, dem der er lidt ældre. Det kunne godt være sådan nogle kommentarer fra sine bedsteforældre når man er hjemme og spise: "når spiser du plantebaseret flæskesteg"-eller et eller andet, man laver det lidt som en joke. Andet end det, så nogle gange kunne jeg godt føle mig lidt "judged" af mine venner hvis jeg spiser kød, men det er også bare den anden vej rundt” (Bilag 3.2, Luna 24:52)

Luna føler sig dømt, både i situationer, hvor hun har spist plantebaseret kød, men også i situationer, hvor hun har spist kød. Det kan udledes, at Lunas valg om at spise plantebaseret, til en vis grad bliver latterliggjort af hendes bedsteforældre. I kontrast til dette, føler Luna sig også dømt af sine venner, hvis hun spiser kød. Luna har dermed oplevet negative sociale interaktioner, når hun både fravælger, og ikke fravælger animalsk kød.

Dette bliver også påvist i en rapport udarbejdet af, Markowski og Roxburgh (2019), bliver det pointeret, at nye veganere og højst sandsynligt også vegetarer føler, at de bliver forhørt, af familie og venner, som er omnivores, omkring deres valg.

Hvis mennesket, i en længere periode, går rundt med en følelse af ikke, at føle sig accepteret f.eks. at føle sig latterliggjort, eller dømt, så kan det have alvorlige konsekvenser for menneskets velvære og mentale, såvel også fysiske, sundhed. Det kan føre til isolation og ensomhed, følelser af værdiløshed og lavt selvværd, samt øge risikoen for depression og angst (Baumeister & Leary, 1995). Disse negative følelser kan også have en indvirkning på

vores immunforsvar, og dermed øge risikoen for fysiske sygdomme (Kiecolt-Glaser, McGuire, Robles, & Glaser, 2002).

Alt i alt kan manglen på accept, og at føle sig, som en del af et større fællesskab, have negative konsekvenser for menneskets velvære og generelle livskvalitet. Dette er væsentligt for, hvordan sociale interaktioner udspiller sig, da mennesket bl.a. kan blive isoleret fra andre mennesker i samfundet, og dermed ikke deltage i sociale interaktioner.

Det sidste behov, som antages at være væsentligt. Er behovet for at opleve sig selv som betydningsfuld. Dette behov, lægger sig relativt nært til de tidligere beskrevne behov, og de konsekvenser der kan forekomme, hvis behovene ikke bliver mødt. I det nedenstående afsnit, vil der blive lagt et fokus på gruppen af mennesker der definere sig, som “veganere” og “vegetarer”. Dette bliver gjort på baggrund af en formodning om, stigmatiseringen af disse tilhørsgrupper, potentielt, påvirker de sociale interaktioner, som de indgår i.

Vegetarens & Veganerens identitet

Når et menneske definere sig selv, som værende “vegetar” eller “veganer”, så er dette ‘label’ mere end bare en preference, af fødevarer, selvom vegetarer og veganere ofte identificere sig stærkt med deres kostvaner. Disse kostvaner, kan være drevet af en række faktorer såsom dyrevelfærd, miljømæssig bæredygtighed og sundhedsmæssige bekymringer. Dertil indgår disse identificerbare faktorer i de sociale interaktioner, som vegetarer eller veganer indgår i med andre, som en del af opretholdelsen af en “unik identitet”. Ud fra identitetsteorien, kan det, for nogle mennesker, være en vigtig del af deres identitet, der fungerer, som repræsentation af deres personlige værdier og overbevisninger (Nezlek & Forestell, 2020). Det skal understreges, at spisevaner og kostvalg ikke definitivt definere nogles identitet. Især ikke i et land, som Danmark, med en mangfoldig befolkning, der har en række forskellige kulturelle baggrunde og præferencer. Til gengæld er det, i eksisterende rapporter blevet belyst, at den mad individer vælger at indtage, kan afspejle individers identitet (Belasco, 1999) (Fischler, 1988). Dette afsnit vil derfor, fokusere på at beskrive de faktorer, som mange veganere og vegetarer finder væsentlige for deres identitet.

Nogen kan vælge at adoptere en vegetarisk, eller vegansk livsstil af etiske grunde, såsom de tidligere givne eksempler, herunder et ønske om at beskytte miljøet og dyrene. Et eksempel

fra interviewet med Lærke, kan inddrages. Lærke blev spurgt indtil hendes vegetarisk livsstil, hvortil hun beskrev;

“... Så tog jeg mig bare sammen ift miljø og var sådan "jeg kan ikke gå og prædike uden selv at gøre noget" og så måtte jeg gøre noget selv” (Bilag 3.1, Lærke, 03:01)

Lærke siger bl.a at hun blev vegetar for, at tage sig sammen i forhold til miljøet. Derudover sætter hun det også op imod, at hun ikke føler hun kan *“prædike”* om miljøet, uden at gøre noget aktivt selv. Denne beskrivelse kan også sammenkobles med, at vegetarer og veganere ser deres kostvaner, som en form for social aktivisme, eller et middel til at udtrykke deres etiske overbevisninger (Nezlek & Forestell, 2020).

Uanset årsagerne til at vælge en vegetarisk, eller vegansk livsstil, kan det blive en vigtig del af ens identitet, og kan dermed påvirke ens sociale forbindelser og måden man ser sig selv på. Forskning har hertil vist, at vegetarisk og vegansk identitet, kan være, en vigtig kilde til identitetsdannelsen. Derudover kan dette også være forbundet med en følelse af social sammenhæng og fællesskab, men også en følelse af stolthed og moralsk overlegenhed (Nezlek & Forestell, 2020). Denne moralske overlegenhed, kan sammenkobles med behovet for, at føle sig betydningsfuld. Dette kan antageligt være med til, at skabe distance til nogle mennesker, herunder det fællesskab, man har med omnivorer. Interviewet med Lærke, giver et eksempel på denne distance.

Lærke bliver spurgt ind til, om hun føler, at mennesker skal forsvare deres levevej (både som omnivor og vegetar). Hertil svarede Lærke;

Lærke: *“Jeg føler også jeg skal forsvare det vildt meget.”* (Lærke, 19:48)

Interviewer: *“Så den går ligesom begge veje? Så det bliver lidt sådan "jeg er vegetar" og så begynder du, at forsvare dig over for dem og så begynder de at forsvare hvorfor de spiser animalsk kød.”* (Lucas, 19:50)

Lærke: *“Ja, fordi så kommer jeg jo med mit klima og så tror jeg folk føler sådan, "jeg bliver også nødt til at sige, at jeg også er klimabevidst ”-agtigt, eller opmærksom, eller et eller andet. Jeg tror mine valg, får folk til at se sig selv i spejlet og tænke over*

deres.” (Lærke, 19:59)

Interviewer: *”Er det noget du hyppigt snakker om, eller kommer det kun bare banen, når det faktisk har noget med mad at gøre?”* (Lucas, 20:15)

Lærke: *”Jeg prøver at undgå det.”* (Lærke, 20:22)

Lærke beskriver at hun føler hun skal forsvare det at være vegetar, *”vildt meget”*. Hun er også under den opfattelse, at det går begge veje. Hertil mener Lærke, at når hun introducerer sig selv, som vegetar, føler andre mennesker, at de er nødsaget til at sige, at de også er klimabevidste. Dette kan beskrives, som et mere utrygt miljø, da mennesker i denne situation, føler sig nødsaget til at gøre noget bestemt.

Lærke beskriver også, at hendes valg, får folk til at tænke mere over deres egne valg, herunder deres valg af fødevarer. Hun prøver dog selv, at undgå at snakke om det.

Det findes væsentligt, at se nærmere på hvorfor Lærke prøver at undgå, at snakke om at være vegetar, i sociale interaktioner, der finder sted i et utrygt miljø. Dette blev der spurgt ind til, hvor Lærke svarede;

”Fordi jeg tror netop der er lidt negative tanker omkring folk der, spiser vegetarisk og vegansk og så fordi det er meget den stereotyp med, at man sådan råber meget højt omkring det og skal prøve, at overbevise alle andre om, at gøre det samme. Jeg prøver, at gemme den så længe jeg kan, når jeg møder nye mennesker (Bilag 3.1, Lærke, 20:24)

Lærke beskriver, at hun *”tror”* der er *”negative tanker”* omkring folk der spiser vegetarisk og vegansk. Derudover beskriver Lærke også, at veganere og vegetarer tilknyttes en stereotyp, der siger at de råber højt omkring deres holdninger, og prøver at overbevise alle andre, om at gøre det samme, som dem. Lærkes antagelse om, at der er negative tanker tilknyttet til veganere og vegetarer, er ikke uden grund, da det ses at disse meninger også afspejles i vores kodning af de omnivorens besvarelser. (Bilag 1.4) I sammenhæng med de ovenstående undersøgelser. Lærke viser hermed, at hun er klar over de negative holdninger, der ofte påsættes vegetarer og veganere.

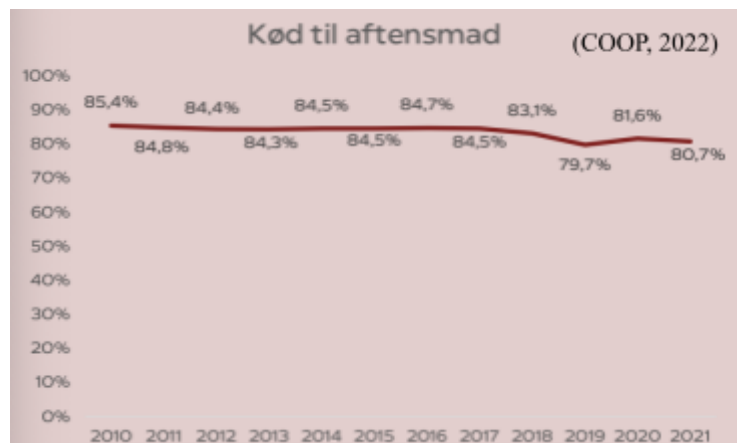
På baggrund af dette, kan det antages, at Lærke prøver, at tage afstand til denne stereotyp og de dertilhørende negative holdninger, for at indgå i sociale interaktioner, uden at blive dømt.

Der vil i sammenhæng med dette, blive set nærmere på omnivores identitet, og den fødevarer de knytter sig tæt til, som er kød.

Omnivores

I dette afsnit vil det blive forsøgt, at definere omnivores identitet. I sammenhæng med dette, vil der blive set nærmere på kødets tilstedeværelse i det danske samfund, og herunder i hvilken grad det optræder i det danske samfund. Dette anses, som værende relevant, da det angiveligt er omnivorer, der stigmatisere vegetarianer og veganere. Hertil vil vegetareren og omnivoren sammenlignes, og derved give en mulig forklaring på, hvorfor der er en relativ distance mellem de to grupper af mennesker, som kan resultere i, at vegetaren og veganere bliver stigmatiseret.

Kød er en omfattende del, af den danske kultur. Danmark er en nation der elsker kød. Når man kigger på en graf lavet af COOP Analyse, kan man se, at 85,4% af danskere, i året 2010, spiste kød til aftensmad. I året 2021, var denne procentdel blevet mindre, og udgjorde 80,7%. Trods dette fald på ca. 5%, udgør

danskere, som spiser kød, majoriteten i Danmark. Set ud fra et Strukturelt Symbolsk Interaktionistisk perspektiv, er sociale strukturer, herunder det danske samfund, væsentlig i forklaringen af, hvorfor majoriteten af danskere spiser kød.

Grunden til at mange danskere spiser kød, kan skyldes flere årsager, f.eks. kulturelle traditioner og vaner. Kød har bl.a. været en del af menneskers liv, lige siden vi begyndte at gå på jagt, for at skaffe føde (Vandermore, F. et al. 2019). Kød har altså været tilgængeligt for mennesket, i flere tusinder af år.

Sidenhen har kød være en central del af den danske kost, både ved middagsbordet, men også til større begivenheder, f.eks. til jul, nytår og påske (Vandermore, F. et al. 2019). Kød har

dermed, været en væsentlig del af den danske madkultur i århundrede. Kød er også længe blevet promoveret, bl.a. af institutioner og ernæringseksperter, som værende en god kilde til proteiner og næringsstoffer (kulturministeriet, 1997).

Derudover har landbrug og kødproduktion også været en stor del af Danmarks økonomi gennem tiderne (Dyrenes Beskyttelse & Danmarks Naturfredningsforening, 2018). Køds tilstedeværelse har dermed haft sin plads, i det danske samfund, på mange forskellige områder, i meget lang tid.

Kort fortalt, kan kød siges, at være en omfattende del af den danske kultur, bl.a. på grund af de strukturelle elementer der fremgår i Danmark.

Køds symbolske værdier

Hvis man er opvokset i Danmark, og gerne vil skærer ned, eller helt fjerne kød fra ens daglige kost, kan det være en svær beslutning, selvom kød har mange negative sider, hvilket de fleste angiveligt er klar over. Den mest velkendte negative side, kan være, at kød har en stor belastning på miljøet, gennem kødproduktion. Dyrkning af foder til dyrene, transporten af dyrene og kødet, samt affald fra slagterierne, fører til udledning af store mængder klimagasser. Derudover er kødproduktionen også en af de største kilde til vandforurening og ødelæggelse af biodiversitet (Gerber, et al, 2013). Kød tilknyttes dog også nogle symbolske værdier, der ikke nødvendigvis påvirkes af dens negative side.

Under vores forundersøgelsen foretog vi som sagt et ekspertinterview, med Andersen. Dette interview introducerede os til ideen om, at kød og PBK tillægges symbolske værdier der indgår i sociale interaktioner. Andersen fortalte bl.a;

“Jeg hørte en kammerat forleden, han sagde, at hans kone havde spurgt om de ikke skulle servere plantebaseret til brylluppet. Så sagde han, at han ville få så mange hug fra kammeraterne. Det er jo så lidt mandligt som det overhoved kan være. Så prøver man at være en mand ved ikke, at spise grøntsager, fordi man bukker under for et gruppepres fra nogle andre mænd.” (Bilag 2, L. 98-100)

Andersen fortæller om en kammerat, som ville få “hug” af sine kammerater (angiveligt mænd), hvis han serverede plantebaseret kød til hans bryllup. Dette giver en indikation på, at

kød, hos nogle mennesker, tilknyttes den symbolske værdi, maskulinitet, Hvortil det kan antages, at PBK tilknyttes det omvendte, femininitet.

Der findes flere rapporter og undersøgelser, der har fokuseret på, hvilke symbolske værdier, kød tilknyttes. I den tidligere nævnte rapport, udarbejdet af Markowski og Roxburgh (2019), frembringes “the 4N classification”, hvilket siger, at kød er “*natural, normal, necessary and nice*” (L, Markowski, Roxburgh, S. 2019. S. 2). Disse fire ord, er positivt ladet, og det tilslutter positive symbolske værdier til kød, som objekt. Det kan derfor antages, at personer enten får svært ved, eller slet ikke er villige til, at opgive kød fra deres kost, da man ser det, som “*natural, normal, necessary and nice*” og er bange for, at vige uden for det der er “*normal*”.

I rapporten udledes det også, at “*Scholars have suggested that this is the case due to meat's symbolic association with strength as a primary source of protein*” og “*The consumption of meat is also associated with traditional values including superiority of men over women and humans over animals.*” (Markowski & Roxburgh, 2019. s. 2). Kød kan derved, tilknyttes forskellige symbolske værdier, herunder styrke og traditionelle værdier, som f.eks. at mennesket er mere værd end dyr.

Fordomme om den “bedrevidende” veganer og vegetar

Der er mange grunde til, at veganere og vegetarer kan blive set ned på af andre. Nogle mennesker, herunder omnivorer, kan have fordomme mod folk, der har en anderledes diæt, og kan føle, at deres egen måde at spise på, er den eneste rigtige måde. Omnivorer, kan specifikt føle, at veganisme og vegetarisme er en trussel mod deres egen livsstil, og kan bl.a. reagere med en form for foragt. Dette tager udgangspunkt i følgende undersøgelser;

En undersøgelse fra 2018, fandt at folk, der spiser animalsk kød, ofte ser veganere og vegetarer som “bedrevidende” og “overlegne” (Elsevier, 2018). Dette kan angiveligt, være en forklaring på, hvorfor veganere og vegetarer oplever stigmatisering og diskrimination.

En anden undersøgelse fra 2016, fandt at folk, der spiser kød, ofte har en negativ holdning til veganere og vegetarer, fordi de føler, at deres diæt er urealistisk og ubelejlig (Loughnan et al., 2016). Dette kan også, føre til en forklaring af stigmatisering, i form af at vegetarer og veganere bliver set ned på og ikke tages alvorligt af andre.

En omnivor identitet

Trods flere undersøgelser på området, er det svært at definere en bestemt identitet, der er forbundet med omnivorer.

En komparativ undersøgelse, der blev præsenteret i bogen, *Everyday Eating in Denmark, Finland, Norway and Sweden*, viste, at menneskers spisevaner er formet af geografiske, økonomiske og politiske forhold (Gronow & Holm, 2019). Menneskers spisevaner, og dermed deres forhold til kød, formes herved af flere forskellige forhold, og vigtigheden af disse, vil angiveligt differentiere sig fra individ til individ. Dette kan bl.a. være grunden til, at omnivorer er sværere, at tillægger en bestemt identitet, der kan defineres. Der tages dog, ligesom i afsnittet om “vegetarers og veganeres identitet” stadig udgangspunkt, i at valget af kost, kan afspejle individers identitet (Belasco, 1999) (Fischler, 1988).

En egentlig identitet af omnivorer, vurderes ikke, at kunne defineres definitivt. Der kan på baggrund af dette, argumenteres for, at man ikke kan tilslutte den eksakt samme identitet, på en gruppe af mennesker, på den størrelse. Det kan derudover diskuteres, om man overhovedet kan dette, på en væsentlig mindre gruppe af mennesker, f.eks. vegetarer.

En generaliseret beskrivelse af omnivorer, kan dog udlægges. Dette vil blive gjort på baggrund af de pointer, der blev udledt i ovenstående afsnit. Dette vil selvsagt ikke være en måde, hvorpå det kan beskrives, hvordan danske omnivorer, som individuelle mennesker, tænker og handler. Dog vil det være et forsøg på, at sammensætte denne større gruppe af mennesker, ud fra bestemte karakteristika.

Det skal understreges, at den generaliserede beskrivelse af omnivore, ikke vil blive tillagt et bestemt køn og alder, da rapporten afgrænses, i forhold til væsentligheden af kønnets rolle, ift. til besvarelsen af problemformulering.

Den generaliserede beskrivelse af danske omnivorer, kan lyde således;

Den danske omnivor, udgør majoriteten af den danske befolkning. Omnivoren bevæger sig rundt i et samfund, hvor kød har en omfattende plads. Hertil er omnivoren vokset op med kød, hvortil kød også indgår i størstedelen af dagens måltider, både i hverdage og til større begivenheder. Omnivoren vil ikke være foruden kød, og tilslutter sig ideen om, at kød er naturligt, normalt, nødvendigt og overordnet set, god mad. Omnivoren anser derfor kød, som et positivt objekt, og er derfor ikke interesseret i de negative værdier, der tillægges kød. Derudover er omnivoren kritisk stillet overfor diæter der viger, for meget væk, fra deres egen,

og mener, at deres måde at spise på, er den eneste rigtige måde. Hertil føler omnivoren sig specifikt truet af vegetarer og veganere, da de truer omnivorens livsstil. Omnivoren vil derfor se ned på vegetarer og veganere, og interagere med dem på en negativ måde, f.eks. ved ikke at anerkende deres holdninger.

De ovenstående afsnit, vil danne grundlag for en mulig forklaring på, hvorfor vegetarer og veganere bliver stigmatiseret. Hertil også, mere specifikt, i hvilken grad, stigmatiseringen af veganere og vegetarer, påvirker sociale interaktioner.

Sociale interaktioner i et samfund, hvor der stigmatiseres.

Ovenstående afsnits pointer, i forhold sociale interaktioner, vil indledningsvis blive opsummeret. Dette gøres for at skabe en overskuelig forklaring, på problemformulering, som konkret vil besvares i konklusionen.

Kodning af spørgeskemaundersøgelse

I undersøgelsen af hvilke symbolske værdier forskellige tilhørsgrupper pålægger plantebaseret kød, forsøgte vi i spørgeskemaundersøgelsen at spørge vores respondenter.

Vi vil undersøge hvilke meninger, som danskerne tilknytter plantebaseret kød, for at forstå hvorfor størstedelen af respondenterne (formentligt) ikke selv forbruger plantebaseret kød. Det sidste spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen var derfor.

“Har du en teori om hvorfor plantebaseret kød ikke fylder mere på kødmarkedet end det gør i dag? Skriv gerne en kort kommentar”

I stedet for at spørge direkte, hvilke meninger folk tilknyttede PBK, oversatte vi forskningsspørgsmålet til et sprog alle kunne forstå. Da det er essentielt for en spørgeskemaundersøgelse, at alle respondenter forstår spørgsmålene ens. Vi påstår at vi udfra dette spørgsmål, vil kunne uddrage de meninger og symbolske værdier, som respondenter pålægger PBK, da den mening som de har kan reflekteres ud fra hvorfor de i givet fald ikke benytter produktet.

Vi inddelte respondenternes besvarelser i fire kategorier:

1. Stigmatisering og fordomme.

2. *Kultur, vaner og tradition.*

3. *Produktet selv herunder pris, smag, kvalitet og sortiment.*

4. *Institutionelle magter.*

Det er tydeligt fra vores kodning af disse besvarelser, at der er en klar modsætning af hvad den omnivore gruppe mener, om PBK kontra, til hvad veganer gruppen mener.

Det ses i kodningen, at omnivore er langt mere tilbøjelige til pålægge selve produktet negative konnotationer, herunder er det især prisen, smagen og den generelle kvalitet der ofte nævnes, som værende en barriere for adaptionen. Veganere er i den anden ende af dette spektrum. Langt færre nævner produktet, som værende problematisk, men tilskriver derimod kultur, vaner, institutionelle magter og stigmatisering, som værende årsager til at danskere ikke forbruger dette produkt og dermed tilknytter det en negativ symbolsk værdi.

Triangulering af metoder.

Vi vil foretage en triangulering, af de data resultater vi indsamlede i vores Mixed-method tilgang. Empirien vi indsamlede kommer hovedsageligt fra vores forbrugerinterview, og vores spørgeskemaundersøgelse. I grove træk har de to valgte metoder, lagt sig komplementære til hinanden. Da metoderne i sin natur er vidt forskellige, er det sjældent at vi ser konvergens, eller divergens mellem metoderne. Der er dog enkelte undtagelser.

I vores forbruger interview siger Luna.

“Når jeg er ude at købe ind så kan jeg se måske 3-4 forskellige plantebaserede kød, i Holland var der 20 eller et eller andet. Så der er i hvert fald en stor forskel, der er meget mindre i Danmark.” (Bilag 3.2, Luna, 6:17)

Dette konvergerer med den kodning, vi har foretaget af spørgeskemaundersøgelsen, her nævner adskillige respondenter, at sortimentet af plantebaseret kød alternativer ikke lever op til de behov de har

Refleksion

Spørgeskemaundersøgelse

Der er visse aspekter af beregningen i spørgeskemaundersøgelsen, som man kan sætte spørgsmålstegn ved. Herunder hovedsageligt vores forklaringsgrad som gengives nedenfor:

Determinationskoefficient (r^2)	0,4237	0,0125	0,2625	0,4976	0,9748
r^2 uden "I høj grad"	0,9868	0,9423	0,9932	0,0132	0,9928

Det ses her, at vores determinationskoefficient (forklaringsgraden) har en markant højere sammenhængskraft, når vi ekskluderer det sidste punkt (I høj grad) fra udregningen. Dette er naturligvis i konflikt med god videnskabelig skik, derfor har vi også inkluderet tallene fra determinationskoefficient hvor alle punkter er medregnet. Dette dyk i sammenhængskraft skyldes, at der for alle (bortset fra omnivore) tilhørsgrupper er markant færre respondenter, som svarede at de i høj grad føler sig stigmatiseret. Vi kan på nuværende tidspunkt ikke forklare hvad årsagen til dette er.

En anden problematisering af bearbejdningen, af spørgeskemaundersøgelsen ligger i den fire punkts skala, som x-aksen bygger på. De fire punkter vi har, i x-aksen, er som før nævnt et produkt af, at respondenterne havde fire svarmuligheder ift. graden af stigmatisering de oplever. Dette betyder for validiteten at vi kun bygger vores tendens linjer på fire punkter ud af x-aksen. Det er dermed nemmere at opnå en determinationskoefficient, som ligger sig tæt på 1. (100% sammenhængende). Da man f.eks. ved blot at placere to tilfældige punkter på et plot, altid vi få en determinationskoefficient på 1.

Fordomme og selvopfattelse

Vi har på baggrund af den empiriske analyse kunne påpege at der eksisterer en forudindtaget negativ selvopfattelse mellem de forskellige tilhørsgrupper. Specifikt hos tilhørsgrupperne der ikke hører under omnivorer. Luna og Lærke beskriver i deres interviews, at andre kan have "negative tanker" om ikke-kødspisende. Der tegner sig altså et billede af at man som ikke-kødspisende, har en fordom om negativ selvopfattelse fra den modsatte tilhørsgruppe, altså omnivorer. Denne tendens ses også i spørgeskemaundersøgelsen hvori størstedelen af de ikke-kødspisende tilhørsgrupper, påstår at de oplever en grad af stigmatisering. Med henblik

på den kvantitative empiri påstår over halvdelen af omnivorer derimod, at de ikke oplever nogen form for stigmatisering.

Kritik af empiri indsamling

Som led i en kritisk vinkel af vores empiri er det indledningsvist vigtigt at pointere det mangelfulde perspektiv som et omnivor interview kunne have givet os. Vi blev i udarbejdningen af vores forbruger interview optaget af, at vi blot skulle interviewe forbrugere altså mennesker som generelt er positivt stemt overfor en plantebaseret livsstil. Her mangler vores opgave et kvalitativt perspektiv af hvilke symbolske værdier omnivore tilknytter plantebaseret kød, uden dette kan vores projekts objektivitet diskuteres.

Konklusion

Ud fra vores spørgeskemaundersøgelse kan det konkluderes at stigmatiseringen af bestemte tilhørsgrupper er et reelt fænomen, som ses i samfundet, samt påvises det i hvilken grad denne stigmatisering opleves blandt de forskellige tilhørsgrupper. Det ses at desto længere man bevæger sig mod tilhørsgruppen 'veganer', desto større grad stigmatisering opleves.

Vi kan ud fra vores kodning konkludere at omnivore er mere tilbøjelige til at pålægge selve produktet 'plantebaseret kød' negative konnotationer i modsætning til dette er det få veganere som mener at produktet i sig selv fejler noget, de tilskriver i højere grad kultur, institutionelle magter og stigmatisering, som værende årsager til at danskere ikke forbruger produktet.

Med henblik på problemformuleringen, og spørgsmålet om hvorvidt stigmatisering påvirker de sociale interaktioner der danner meningsdannelse, kan der drages en konklusion, i form af den selvopfattede idé om *"ikke at fremstå besværlig"* idet den både fremstår som en relevant adfærdsregulerende faktor hos de ikke-kødspisende tilhørsgrupper, i spørgeskemaet samt de to forbruger interviews. På trods af den førnævnte kritik af hvorvidt den kvantitative, samt kvalitative, empiri giver et retmæssigt billede af tilhørsgruppernes meningsdannelse i form af sociale interaktioner. Kan man ikke se bort fra de ikke kødspisende tilhørsgrupperes opfattede stigmatisering. Udover dette, giver alt vores kvalitative empiri også indtryk af at stigmatisering eksisterer i relation til spisevaner, og at det har en direkte effekt på hvordan sociale faktorer påvirker interaktionen med PBK.

Referenceliste

A

Aarup, L. (2021, 30. aug). *Hver anden vil have reduceret kødforbruget i Danmark*. COOP Analyse.

https://coopanalyse.dk/analyse/9999_vegetar-2021/

Aarhus Universitet. (n.d.) A. Metodeguiden, *Triangulering*.

<https://metodeguiden.au.dk/triangulering>

Aarhus Universitet. (n.d.) B. Metodeguiden, *Snowball sampling*. Hentet d. 12 december 2022, fra <https://metodeguiden.au.dk/snowball-sampling>)

Aboulafia, M & Scott, T. (2022) George Herbert Mead(The Stanford Encyclopedia of Philosophy), Metaphysics Research Lab, Stanford University.

<https://plato.stanford.edu/entries/mead/>

Ahrenkiel, L. (2020). *Mixed methods*. 2. udgave. Hentet d. 12. december 2022 på:

www.laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/videnskabsteori/videnskabelige-metoder/mixed-methods/

American Psychological Association (APA). (2018). Manage stress: Strengthen your support network. Lokaliseret d. 11. december 2022 på:

<https://www.apa.org/topics/stress/manage-social-support>

Ayer, A. J. (1968), *The Origins of Pragmatism*, Macmillan.

B

Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, pp. 497-529

Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism, Perspective And Method*. University of California Press, Berkeley and Los Angeles, California.

Bryman, Alan. (2016). *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press

C

Carter, M, J. & Fuller, C. (2015), 'Symbolic interactionism', California State University, Northridge, USA. Sociopedia.isa. Lokaliseret d. 12 december 2022, på:

https://www.researchgate.net/publication/303056565_Symbolic_Interactionism

Carrera Da Silva, F. (2011), 'G.H. Mead, A Reader', Routledge, Taylor & Francis Group, London And New York.

Capps, J. (2019), The Pragmatic Theory of Truth (The Stanford Encyclopedia of Philosophy),

<https://plato.stanford.edu/entries/truth-pragmatic/>

Cline, A. (2019). *What Is the Pragmatic Theory of Truth?* Learn Religions, Dotdash Meredith.

<https://www.learnreligions.com/pragmatic-theory-of-truth-250550>

Comte, A. (2015), 'General View of Positivism', George Routledge & Sons Limited, New York: E. P. Dutton & CO.

COOP, *Coops mad-o-meter 2021/2022*. (2022, marts). Coopanalyse.dk

<https://coopanalyse.dk/media/2077/coop-mad-o-meter-2022-long.pdf>

D

Danholt, P & Gad, C. (2021), Videnskab, Teknologi og Samfund, Hans Reitzels Forlag.

Dyrenes Beskyttelse & Danmarks Naturfredningsforening (2018) Sådan ligger landet - tal om landbruget 2017. Lokaliseret på:

<https://www.ft.dk/samling/20171/almdel/MOF/bilag/281/1858307.pdf>

E

Elsevier. (2018), The influence of psychological traits, beliefs and taste responsiveness on implicit attitudes toward plant- and animal-based dishes among vegetarians, flexitarians and omnivores, Food Quality and Preference, Volume 68, pp 276-291.

F

Fjell, A. M., & Barkhof, F. (2020). The importance of security and stability for brain health. *Nature Reviews Neurology*, pp. 141-142.

G

Gerber, P.J., Steinfeld, H., Henderson, B., Mottet, A., Opio, C., Dijkman, J., Falcucci, A. & Tempio, G. 2013. Tackling climate change through livestock – A global assessment of emissions and mitigation opportunities. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), Rome.

Gronow, J. & Holm, L. (2019) Everyday eating in Denmark, Finland, Norway and Sweden, A comparative Study of Meal Patterns 1997-2012. Bloomsbury Academic, London, New York, Oxford, New Delhi, Sydney.

H

Harboe, T. (2018). Kapitel 6 - Dataindsamling Kvantitative og kvalitative metoder. I *Metoder og projektskrivning en indtroduktion*. S. 74-87

J

James, A. (1974), *Pragmatism and Four Essays from 'The Meaning of Truth'*, New York: New American Library.

Jensen, K. O., (2009) Sociological Aspects of Meat in Meals, Cultural impacts and Meat Patterns, Sociology of Food Research Group at the Department of Human Nutrition, University of Copenhagen,
https://www.researchgate.net/publication/272884895_Sociological_Aspects_of_Meat_in_Meals_-_Cultural_Impacts_and_Meal_Patterns

Johnson, R., Onwuegbuzie, A. & Turner, L. (2007). Toward a Definition of Mixed Methods Research. In *Journal of Mixed Methods Research*

K

Kiecolt-Glaser, J. K., McGuire, L. Robles, T. F., & Glaser, R. (2002). Emotions, morbidity,

and mortality: New perspectives from psychoneuroimmunology. *Annual Review of Psychology*, pp. 83-107

Koch, C. H. (2020). Idealisme. In *Den Store Danske*. Retrieved December 9, 2022, from <https://denstoredanske.lex.dk/idealisme>

Kulturministeriet, (1997), Rapport om Den danske madkultur. Lokaliseret på: <https://kum.dk/ministeriet/udgivelser/den-danske-madkultur>

L

Linneberg, M. & Korsgaard, S. (2019). Coding qualitative data: a synthesis guiding the novice, *Qualitative Research Journal*, pp.259-270

Loughnan, S., Bastian, B., Haslam, N., & Lai, C. K. (2016) The Meat paradox: How we can love and eat animals. *Personality and individual Differences*. pp 121-129

M

Markowski, L. & Roxburgh, S. (2019). “*If I Became a vegan, my family and friends would hate me:*” *Anticipating vegan stigma as a barrier to plant-based diets*
<http://irasilver.org/wp-content/uploads/2019/08/Reading-Vegan-stigma-Markowski.pdf>

McCall, G. J. (2013) Chapter 1, Interactionist Perspectives in Social Psychology, in *Handbook of Social psychology, Second edition*, pp. 3-24. Springer, Dordrecht Heidelberg, New York, London

McLeod, S. A. (2018). ‘Maslow's hierarchy of needs’, Lokaliseret d. 14. december 2022 på: <https://www.simplypsychology.org/maslow.html>

Mead, G. H. (1934), ‘Mind, Self & Society, From The Standpoint Of A Social Behaviorist’, The University Of Chicago Press, Chicago And London.

N

Nezlek, J. B., & Forestell, C. A. (2020) Vegetarianism as a Social Identity. *Arts & Sciences Articles*, W&M ScholarWorks, William & Mary.

Nielsen, N. S. (2012) At være direktør i sit eget liv, Brugerstyring i et rolle- og identitetsperspektiv. Aalborg Universitet, Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde, Speciale.

Nightingale, A. (2009). *Triangulation*. Science Direct. Hentet d. 13 december 2022, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780080449104005526>

P

Peirce, C. S. (1878), How to make our ideas clear. *Popular Science Monthly*, 12.

Pragmatisme. (n.d.). Religion.dk. Retrieved December 6, 2022, from <https://www.religion.dk/leksikon/pragmatisme>

Psychology Quarterly, Vol. 63, No. 3, pp. 224-237. American Sociological Association.

Q

Quam, V. G. M., Rocklöv, J., Quam, M. B. M., & Lucas, R. A. I. (2017). Assessing

R

Richards, D & Bilgin, A. (2013.) *A Student Retention Model: Empirical, Theoretical and Pragmatic Considerations*, University of Technology Sydney.

S

Schwandt, T. A. (1994). Constructivist, interpretivist approaches to human inquiry. In N. K. denzin & Y. S. Lincoln (eds.), *Handbook of qualitative research*, 118-137

Spradley, J. P. (1979). Asking Descriptive Questions, in *The ethnographic interview*. S. 49-51

Stets, J. & Serpe, R. T. (2013) Chapter 2, Identity Theory, in *Handbook of Social psychology, Second edition*, pp. 31-60. Springer, Dordrecht Heidelberg, New York, London

Stets, J. E. & Burke, P. J. (2000) Identity Theory and Social Identity Theory, In *Social*

T

Thurlow, J, (17. marts, 2019), Meat and masculinity: Is meat the original status symbol? *The Craftory*. <https://www.thecraftory.io/blog/2019/5/17/meat-and-masculinity>

U

University of North Carolina (UNC). (2019). The Importance of acceptance and belonging. Lokaliseret d. 11. december 2022 på:
<https://www.unc.edu/posts/2019/03/01/the-importance-of-acceptance-and-belonging/>

V

Vandermore, F. Geerts, R. Backer, C. Erreygers, & S. Doorslaer, E. (2019). Meat Consumption and Vegaphobia: An Exploration of the Characteristics of Meat Eaters, Vegaphobes, and Thier Social Enviroment, *Sustainability*.
[10.3390/su11143936](https://doi.org/10.3390/su11143936)

W

Whyte, S, R. (1999), PRAGMATISME: Akademisk og anvendt, *Tidsskriftet Antropologi*, (40).